

Öppna data 2014

Nulägesanalys

OLA ERIKSSON - GENERIC SYSTEMS SWEDEN AB

Titel: Öppna data 2014 - *Nulägesanalys*

Författare: Ola Eriksson - Generic Systems Sweden AB

Serie: VINNOVA Rapport VR 2014:04

ISBN: 978-91-87537-15-8

ISSN: 1650-3104

Utgiven: April 2014

Utgivare: VINNOVA - Verket för Innovationssystem/Swedish Governmental Agency for Innovation Systems

Diariernr: 2013-05530

VINNOVA stärker Sveriges innovationskraft för hållbar tillväxt och samhällsnytta

VINNOVA är Sveriges innovationsmyndighet. Vår uppgift är att främja hållbar tillväxt genom att förbättra förutsättningarna för innovation och att finansiera behovsmotiverad forskning.

VINNOVAs vision är att Sverige ska vara ett globalt ledande forsknings- och innovationsland som är attraktivt att investera och bedriva verksamhet i. Vi främjar samverkan mellan företag, universitet och högskolor, forskningsinstitut och offentlig verksamhet. Det gör vi genom att stimulera ökat nyttiggörande av forskning, investera långsiktigt i starka forsknings- och innovationsmiljöer och genom att utveckla katalyserande mötesplatser. VINNOVAs verksamhet är även inriktad på att stärka internationell samverkan. Vi fäster stor vikt vid att samspela med andra forskningsfinansierare och innovationsfrämjande organisationer för större effekt. Varje år investerar VINNOVA ca 2,7 miljarder kronor i olika insatser. VINNOVA är en statlig myndighet under Näringsdepartementet och nationell kontaktmyndighet för EU:s ramprogram för forskning och utveckling. Vi är också regeringens expertmyndighet inom det innovationspolitiska området. VINNOVA bildades 1 januari 2001. Vi är drygt 200 personer och har kontor i Stockholm och Bryssel. Generaldirektör är Charlotte Brogren.

I publikationsserien **VINNOVA Rapport** publiceras externt framtaget material som genererats inom ramen för program och projekt som finansierats av VINNOVA. Det kan röra sig om rapporter från enskilda projekt, men även om synteser, utvärderingar, översikter, kunskapssammanställningar, debattskrifter och strategiskt viktiga arbeten.

I VINNOVAs publikationsserier redovisar bland andra forskare, utredare och analytiker sina projekt. Publiceringen innebär inte att VINNOVA tar ställning till framförda åsikter, slutsatser och resultat. Undantag är publikationsserien VINNOVA Information där återgivande av

VINNOVAs synpunkter och ställningstaganden kan förekomma.

VINNOVAs publikationer finns att beställa, läsa och ladda ner via VINNOVA.se. Tryckta utgåvor av VINNOVA Analys och Rapport säljs via Fritzes, www.fritzes.se, tel 08-598 191 90, fax 08-598 191 91 eller order.fritzes@nj.se

VINNOVA's publications are published at VINNOVA.se

Öppna data 2014

Nulägesanalys

FÖRFATTARE: OLA ERIKSSON – GENERIC SYSTEMS SWEDEN AB

Ola Eriksson, konsult
Generic Systems Sweden AB
Box 4023, 131 04 Nacka
Mobil: 0709-890 115
ola.eriksson@generic.se
www.generic.se

Innehållsförteckning

Förord	5
Sammanfattning	6
1 Inledning	13
1.1 Bakgrund och syfte	13
1.2 Omfattning och avgränsningar	14
1.3 Metod	14
2 Vad är öppna data?	15
3 PSI-lagen och regeringens styrning	16
4 Aktörer och affärsmodeller	17
4.1 Viktiga aktörer inom öppna data	17
4.2 Analys av bransch- och myndighetsmognad	20
4.3 Fyra möjliga affärsmodeller för öppna data	23
4.3.1 Öppenhet och insyn	24
4.3.2 Innovation och tillväxt	25
4.3.3 Medborgarinvolvering, delaktighet och intern kvalitetssäkring	27
4.3.4 Grunddataförsörjning genom öppna data	28
5 Myndigheternas redovisningar av arbete med öppna data	30
5.1 Bolagsverket	30
5.2 Kronofogdemyndigheten	31
5.3 Lantmäteriet	32
5.4 Läkemedelsverket	32
5.5 Länsstyrelserna	34
5.6 Skatteverket	34
5.7 Statistiska centralbyrån	35
5.8 Sveriges geologiska undersökning	36
5.9 Transportstyrelsen	37
5.10 Övergripande bedömning av myndigheternas redovisningar	39
6 Nuläget för öppna data	40
6.1 Öppna data i Sverige idag	40
6.2 Styrkor att bygga vidare på	41
6.3 Några utmaningar att hantera	42
7 Behov av åtgärder för att utveckla öppna data i Sverige	46
8 Referenser	51
Bilaga 1: Intervjuade personer	53
Bilaga 2: Intervjufrågor	54
Bilaga 3: Myndighetsredovisningar	55

Förord

Regeringen har gett i uppdrag åt VINNOVA att utveckla en teknisk plattform för förmedling av data som tillgängliggjorts för vidareutnyttjande. Plattformen heter öppnadata.se.

Frågan om öppna data får allt större uppmärksamhet i Sverige. Öppna data kan förenklat sägas vara information som är tillgänglig utan inskränkningar i form av pris eller immaterialrättsliga hinder. Data kan komma från näringsliv, offentlig sektor och privata aktörer.

Genom att publicera öppna data kan statsförvaltningen uppfylla sitt uppdrag på ett mer effektivt sätt, samtidigt som andra aktörer kan förbättra sina tjänster. Det finns många användare, medborgare, utvecklare och entreprenörer som har idéer om nya tjänster och lösningar, om de får tillgång till relevant, korrekt och aktuell information.

Intresset för öppna data är stort hos myndigheter och kommuner. Men, som uppvisas av PSIdatakollen.se, är offentliga organisationer överlag inte så aktiva som vore önskvärt. Indikationer finns på att detta i huvudsak beror på kunskapsbrist. Många goda insatser har genomförts på senare år men utvecklingen av området är fortfarande i sin linda.

I rapporten gör Generic en nulägesanalys av öppna data i Sverige. Syftet är att ta fram ett underlag för en bedömning av nuläget, inklusive en behovsanalys vad gäller åtgärder för att stärka utvecklingen.

Att öka aktiviteten inom öppna data är en viktig del av VINNOVAs uppdrag. Vår förhoppning är att denna nulägesanalys ska vara till hjälp för beslutsfattare och andra aktörer.

VINNOVA i april 2014

Ann-Mari Fineman
Enhetschef IT-användning & tjänster
Avdelning Tjänster & IKT

Erik Borälv
Handläggare

Sammanfattning

Arbetet med öppna data i Sverige har hittills bedrivits på ett till stora delar decentraliserat sätt. Detta innebär att myndigheter och andra aktörer i stor utsträckning har tagit egna initiativ och bedrivit projekt utan någon större samordning sinsemellan.

Regeringens uppdrag till VINNOVA att utveckla öppnadata.se syftar till att främja vidareutnyttjandet av öppna data samt stödja utvecklingen av e-tjänster. En avgörande faktor för om öppnadata.se ska bli lyckosam är att det finns en stor mängd tillgängliga datakällor som utvecklare kan använda för att ta fram nya tjänster.

För att stärka utvecklingen inom öppna data kan det behövas ytterligare åtgärder för att stödja och samordna myndigheter och andra aktörer. Det finns därför ett behov av att undersöka nuläget vad avser förutsättningar för och stöd till de aktörer som arbetar med öppna data.

Generic har genomfört ett projekt för att ta fram en nulägesanalys för öppna data i Sverige, med stöd från VINNOVA. Syftet med projektet är att ta fram ett underlag för en bedömning av nuläget för arbetet med öppna data i Sverige, inklusive en behovsanalys vad gäller åtgärder för att stärka utvecklingen inom området.

En omogen bransch och få aktiva myndigheter

Utvecklingen av öppna data är i sin linda och de flesta aktörer har ännu inte påbörjat sitt arbete inom området. För att ett nytt koncept, arbetsmetod eller teknik ska få genomslag inom en bransch behövs det goda exempel på nyttan och en tillräckligt bred anslutning bland branschens aktörer.

En värdering av var öppna data befinner sig i utvecklingen baserat på respondenternas bedömningar pekar på att öppna data befinner sig i den första fasen av en hypekurva, ”Technology trigger”. Detta innebär att intresset för området har väckts av tidiga berättelser om nyttan, men att det ännu inte finns några användbara produkter eller tjänster samt att den kommersiella bärkraften är oprövad.

Enligt PSI-datakollen var det 21 av 637 offentliga organisationer som följde E-delegationens rekommendation i februari 2014. Respondenterna i studien angav tillsammans 18 myndigheter som de som har kommit längst i arbetet med öppna data. Flera av respondenterna angav att det, förutom de redovisade myndigheterna i toppen, knappt fanns några som har gjort något inom öppna data.

Sverige rankas på sjunde plats av totalt 70 länder i Open data index 2013, som toppas av Storbritannien, USA och Danmark. Även Norge och Finland kommer före Sverige i denna jämförelse.

De flesta respondenter är överrens om att arbetet med öppna data i Sverige inte har kommit så långt, vissa är kritiska och tycker att myndigheterna borde ha gjort mer. En orsak till den svaga utvecklingen för öppna data är att det inte finns något politiskt tryck på myndigheterna.

Däremot är uppfattningen att kännedomen om öppna data har ökat och därmed intresset för att börja arbeta med frågan. Flera av respondenterna pekar på exempel att olika myndigheter har börjat sina första steg för att utveckla sin verksamhet med öppna data.

Myndigheternas redovisningar av sitt arbete med öppna data

Nio myndigheter har fått särskilda regeringsuppdrag i sina regleringsbrev för 2012 och 2013 att redovisa sitt arbete utifrån lagen om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen.

Bolagsverket och Lantmäteriet väljer en annan väg än SMHI och Transportstyrelsen

Tre av de undersökta nio myndigheterna är till största del avgiftsfinansierade: Bolagsverket, Lantmäteriet och Läkemedelsverket. Av dessa tre myndigheter redovisar Bolagsverket och Lantmäteriet få eller inga planer på att öka tillgängligheten till myndighetens datamängder.

Dessa myndigheter kan jämföras med SMHI som också i hög grad är avgiftsfinansierat, men har tagit beslut om att tillgängliggöra sina data öppet utan kostnad med syfte att bidra till innovation och utveckling.

Det finns ytterligare några positiva exempel där vissa myndigheterna planerar åtgärder för att öka tillgängligheten på data, t.ex. Transportstyrelsen som redovisar att de ska öka tillgängligheten på registerdata med personuppgifter, genom att avidentifiera data.

Några myndigheter redovisar planer för att utveckla sin verksamhet med öppna data

Vissa myndigheter redovisar ett strukturerat arbetssätt för att utveckla sin verksamhet med öppna data. Detta innebär bl.a. att de planerar att ta fram handlingsplaner eller strategier för att tillgängliggöra data för vidareutnyttjande, t.ex. Kronofogdemyndigheten och Läkemedelsverket. Skatteverket har tagit fram ett antal principer och en rutin som ska styra arbetet med att tillgängliggöra information för vidareutnyttjande.

Övriga iakttagelser

Fyra av nio undersökta myndigheter nämner öppna data i sin redovisning: SCB, länsstyrelserna, Transportstyrelsen och Skatteverket.

Bolagsverket tog betalt för att lämna ut sin rapport, medan övriga myndigheter lämnade ut sina rapporter utan avgift.

Redovisningarnas omfattning varierar mellan 7 rader (länsstyrelserna) och 55 sidor (Transportstyrelsen).

Fyra möjliga affärsmodeller för öppna data

I denna studie har fyra möjliga affärsmodeller identifierats där öppna data kan skapa nytta och värden för deltagande aktörer.

1 Öppenhet och insyn

Öppna data kan användas som ett verktyg för att öka öppenheten och insynen i den offentliga förvaltningen. En affärsmodell för öppna data för ökad öppenhet och insyn baseras på att myndigheter tillhandahåller öppna data som sedan en utvecklare förädlar genom att t.ex. analysera, kombinera och visualisera på ett nytt sätt. Tjänstens kunder är i detta typfall medborgare som vill ha insyn i den offentliga förvaltningen.

I vissa fall finns det företag som utvecklar denna tjänst, t.ex. mediaföretag som kan kombinerar tjänsten med olika intäktsmöjligheter, t.ex. annonsförsäljning. I andra fall ökar en myndighet själv insynen i sin verksamhet genom att utveckla öppenhetstjänster.

2 Innovation och tillväxt

Öppna data kan användas för innovation och att skapa nya kommersiella tjänster, vilket kan leda till tillväxt i samhället. En affärsmodell för ökad innovation och tillväxt baseras på att myndigheter tillhandahåller öppna data som sedan en utvecklare förädlar till en tjänst genom att t.ex. analysera, kombinera och visualisera på ett nytt sätt. I denna affärsmodell är det ett företag som utvecklar tjänsten. Tjänstens kunder kan vara alla de som har behov av en viss tjänst, dvs. medborgare, företag eller andra myndigheter.

3 Medborgarinvolvering, delaktighet och intern kvalitetssäkring

Öppna data kan användas för att öka medborgarnas delaktighet och involvering i samhället, vilket leder till ett starkare samhälle och demokrati. En affärsmodell för ökad medborgarinvolvering, delaktighet och intern kvalitetssäkring baseras på att myndigheter tillhandahåller öppna data som sedan en utvecklare förädlar till en tjänst genom att t.ex. analysera, kombinera och visualisera på ett nytt sätt. Tjänstens kunder är medborgare, som genom att kunna ge feedback till både tjänsteutvecklare och dataägare bidrar med kvalitetssäkring och ytterligare data för att förbättra verksamheten.

4 Grunddataförsörjning genom öppna data

En stor potential för att effektivisera offentlig sektor och ta till vara på alla nyttor med öppna data kan realiseras genom att samordna och öppna upp grunddataförsörjningen i samhället. Genom att tillhandahålla grundläggande register på ett öppet sätt kan informationsförsörjningen mellan myndigheter effektiviseras. Dessutom kan dessa data användas av företag att skapa nya tjänster. Om grunddata hanteras på ett samordnat sätt kan begrepp, format och distributionssätt harmoniseras, vilket leder till effektiviseringsvinster och möjligheter att kombinera data till nya tjänster.

Informationsutbytet mellan svenska myndigheter sker i nuläget till stor del på ett bilateralt sätt. Genom att införa en samordnad och öppen distribution av grunddata, genom en datadistributör, kan hanteringskostnaderna för respektive myndighet minska och datakvaliteten öka. Dessutom kan överlappande register tas bort och ytterligare minska kostnaderna för myndigheterna och uppgiftslämnarna.

Danmark har genomfört en reform där grunddata om bl.a. adresser, företag och fastigheter har tillgängliggjorts som öppna data. När Danmarks reform är fullt genomförd 2020 beräknas de

totala samhällsvinsterna till 800 miljoner danska kronor per år, varav den privata sektorn står för drygt 500 miljoner.

Styrkor att bygga vidare på

Sverige har en bra grund för att tillgängliggöra öppna data i och med den stora mängden av myndighetsregister och den relativt höga kvaliteten på data i dessa. Ytterligare en styrka som respondenterna pekar på är den breda och djupa it-kompetensen i Sverige, både inom näringsliv och inom offentlig sektor.

En faktor som lyfts fram som både en styrka och ibland en hämsko är Sveriges långa tradition av öppenhet, i och med offentlighetsprincipen. Vissa respondenter anser att traditionen har gett upphov till en känsla av självgodhet, dvs. att vi i Sverige inte behöver arbeta med öppna data eftersom vi redan är så öppna i den offentliga förvaltningen.

Utvecklingen av öppna data i Sverige har drivits på av ett antal aktivister och entreprenörer, i brist på styrning från politiskt håll. Dessutom finns det flera etablerade företag som driver på myndigheterna och politikerna för att få tillgång till mer data från myndighetsregistren.

Flera av respondenterna lyfter fram tre organisationer som positiva krafter: VINNOVA, SKL och E-delegationen. Dessa organisationer framhålls som de främsta, och även de enda, pådrivande krafterna i brist på politisk ledning inom öppna data.

Några utmaningar att hantera

Det saknas en övergripande politisk inriktning och styrning

De flesta av respondenterna pekar på att utvecklingen inom öppna data hämmas av en brist på politisk styrning. Bristen på politisk styrning leder till en utveckling inom området där beslutsfattandet lämnas till de enskilda myndigheterna. Detta gör att utvecklingen genomförs på olika sätt och att de lösningar som myndigheterna tar fram inte samordnas.

Flera av de centrala myndigheterna är avgiftsfinansierade och tar därför betalt för de data som de tillgängliggör. Flera av respondenterna hävdar att regeringen inte har visat någon vilja att ompröva avgiftsfinansieringen. Det behövs förmodligen bättre kostnads-/nyttokalkyler som underlag till regeringen för att ta beslut om övergång från avgifts- till anslagsfinansiering.

Det saknas kunskaper om och en helhetssyn för öppna data

En anledning till att utvecklingen för öppna data går långsamt i de flesta myndigheter är att myndighetsledningarna saknar kunskaper om öppna data och vilka nyttor som öppna data för med sig. Flera respondenter hävdar att myndigheterna fortfarande är skeptiska till öppna data. Detta framställs som ett kulturproblem, som har sitt ursprung i bristande kunskaper om öppna data.

Företagen upplever problem i kontakten med myndigheterna

Flera respondenter hävdar att det finns flera problem för företagare som bedriver verksamhet utifrån tillgång till öppna data. Ett problem är att myndigheterna inte följer nuvarande regler och dessutom är svårtillgängliga för frågor. Ytterligare hinder för företag är att myndigheterna bedriver konkurrerande affärsverksamhet och att myndigheterna i vissa fall sitter på två stolar,

både leverantör av data till utvecklare och säljare av förädlade informationstjänster till marknaden.

Brist på enhetlighet vad gäller format, begrepp och villkor

Många av respondenterna redovisar att den bristfälliga styrningen av området öppna data leder till att det saknas samordning och standardisering inom flera områden, t.ex. format, begrepp och villkor. Det saknas en normgivare på området som visar på standarder för vokabulär, terminologi, metadata.

Det saknas uppföljning och statistik för området

Det finns en brist på statistik och fakta om öppna data, vilket leder till bristfälliga underlag för att kunna styra och utveckla området öppna data.

Bristfällig lagstiftning

Flera respondenter menar att dagens lagstiftning är bristfällig för att kunna hantera de frågor som kommer i och med informationssamhället. De anser att frågan om elektroniskt utlämnande av allmänna handlingar måste hanteras på ett mer modernt sätt än i dagens lagstiftning.

Det finns ett behov av att hantera integritetsfrågor inom öppna data, enligt respondenterna. Det är viktigt att se till så att inte fel data lämnas ut, vilket kan leda till att allmänheten tappar förtroende för myndigheterna.

Behov av åtgärder för att utveckla öppna data i Sverige

För att utveckla öppna data i Sverige behöver ett antal åtgärder vidtas.

1 Tydligare styrning från regeringen

En åtgärd som de flesta respondenter är eniga om är att regeringen måste styra utvecklingen av öppna data på ett tydligare sätt. Detta innebär bl.a. att sätta upp tydliga mål för området och vad myndigheterna ska åstadkomma. Kraven på och uppföljningen av att myndigheterna följer de lagar och riktlinjer som finns idag måste även öka. Ett förslag är att välja ut några myndigheter som får gå före och tillföra medel till dem. Detta skulle innebära att goda exempel skapas för de andra myndigheterna att följa.

2 Samordna utvecklingen av öppna data i sektorer

Utvecklingen inom öppna data behöver enligt flera respondenter ske på ett mer samordnat sätt. För att åstadkomma en större samordning kan utvecklingen av öppna data genomföras i sektorer, på samma sätt som vissa myndigheter har blivit utsedda till utvecklingsansvariga myndigheter för att samordna e-tjänstutvecklingen inom olika sektorer. En fördel med detta är att alla myndigheter inte behöver bygga upp egen kompetens för t.ex. teknisk utveckling inom öppna data. Ett konkret förslag för att stärka öppna data inom ett område är att ge SCB i uppdrag att samordna öppna data för offentlig statistik inom alla statistikansvariga myndigheter.

För att koordinera utveckling i kommunsektorn behövs dels en nationell samordning där SKL har en stor roll, dels mer samarbete i regioner, t.ex. utifrån de regionala digitala agendor som växer fram i landet.

3 Ge standardiseringsansvar till en myndighet

Standardiseringen av öppna data måste öka, för att underlätta publicering och åtkomst av öppna data, t.ex. genom att utveckla struktur och beskrivningar i databaser. För att stärka harmoniseringen och standardiseringen av öppna data vill flera respondenter ge standardiseringsansvaret till en myndighet. Denna myndighet skulle då få ansvar för ett tydligt regelverk och få föreskrivningsrätt när det gäller filformat, protokoll och termer m.m. Några av respondenterna pekar på att Riksarkivet skulle vara en lämplig myndighet att ge standardiseringsansvaret till.

4 Förtydliga lagstiftningen

Lagstiftningen har inte hunnit med i utvecklingen av öppna data enligt respondenterna. Det finns behov av att ta fram en lagstiftning kring informationshantering anpassad till en digital tidsålder. Dessutom måste uppföljningen stärkas av att myndigheterna redovisar vad de har för informationsresurser i nuläget.

5 Lös finansieringsfrågan genom att genomföra en reform för grunddata

Grunddata är data som används, av både myndigheter och företag, för grundläggande verksamheter och funktioner i samhället. Det finns en stor potential för både effektivisering inom offentlig sektor och tillväxt inom näringslivet om försörjningen av grunddata samordnas och tillgängliggörs som öppna data. För att förbereda för en grunddatareform i Sverige borde det utredas hur stor nyttan är.

6 Öka ambitionsnivån på öppnadata.se

Den gemensamma portalen öppnadata.se är bra enligt respondenterna, men det finns behov att vidareutveckla portalen och därmed stödet till myndigheterna i deras arbete med öppna data. Portalen bör sänka tröskeln för både myndigheter och utvecklare. Därmed kan portalen bidra med att göra det så enkelt som möjligt för myndigheterna att publicera data.

För att ytterligare driva på utvecklingen av öppna data bör VINNOVAs uppdrag att driva öppnadata.se utvidgas till att även stödja utvecklingen med olika stödjande, pådrivande och efterfrågaskapande åtgärder

7 Öka kompetensen inom öppna data

Det finns ett behov av att bredda kompetensen inom öppna data, så att fler myndigheter känner till området samt varför och hur de ska arbeta med det. Det mest specialiserade kompetensbehovet kan lösas genom att samordna utvecklingen i sektorer enligt punkt 2. På så sätt får även mindre myndigheter någonstans att vända sig för hjälp och kompetensstöd. Myndigheterna kan även vända sig till marknaden för att köpa kompetens.

Det är dock viktigt att alla myndigheter har en grundläggande kompetens om öppna data inom flera delar av organisationen, bl.a. myndighetsledningen, myndighetens kärnverksamhetsområden och stödverksamhet. I detta arbete bör man utbilda och lyfta varje tjänstemans möjligheter och skyldigheter att tillgängliggöra och använda öppna data. Målsättningen är att öppna data blir en naturlig del av arbetet på myndigheten och att flera inser att öppna data är ett verktyg för att utföra myndighetens uppgifter på ett bättre sätt.

8 Etablera forum för erfarenhetsutbyte

Det finns enligt myndighetföreträdare behov för myndigheter att träffa varandra och utbyta erfarenheter inom öppna data. Därför bör ett forum etableras som möjliggör detta, med både digitala och fysiska möten. Forum kan etableras i olika former, dels nationellt där alla myndigheter får möjlighet delta, dels regionalt för att bygga på den närmare samverkan. Forum bör även etableras för att stödja samverkan inom sektorer i enlighet med förslaget ovan. Det behövs även forum där företag kan ha dialog med myndigheterna för att diskutera erfarenheter och utmaningar.

9 Minska trösklarna för myndigheterna att börja arbetet med öppna data

En stor utmaning för utvecklingen av öppna data är att se till att alla myndigheter börjar arbeta med öppna data. En viktig åtgärd för att minska trösklarna är att ta fram och publicera exempel på *best practice* som kan underlätta för andra i samma situation. Det kan handla om praktiska råd för informationsklassning, metadata, publicering etc. Det kan även handla om förslag och mallar för att skapa strategier och handlingsplaner för öppna data.

10 Skapa en federation av datakataloger för öppna data

En utgångspunkt för publicering av öppna data är att varje dataägare måste förvalta sitt egen data och därmed även publicera en egen datakatalog. Därför behöver varje myndighet publicera data i en egen katalog. För att en utvecklare ska kunna hitta data på ett enkelt sätt behövs platser där data samlas regionalt och nationellt. Dessutom finns behov av sektorsspecifika datakataloger, t.ex. Kolada.se för kommunal statistik och trafiklab.se för trafikdata. Genom att länka mellan alla dessa datakataloger ökar möjligheten för utvecklare att hitta intressanta datamängder. Ytterligare en fördel med att länka mellan olika datakataloger är att standardiseringen av data kan öka då datamängder från olika dataägare publiceras på samma platser.

11 Etablera uppföljning, statistik och forskning inom öppna data

En tydligare styrning kräver bättre uppföljning och statistik. Därför anser flera respondenter att någon aktör bör få ett uppdrag att löpande följa upp området och anordna statistikinsamling. Dessutom behövs mer forskning kring öppna data för att få en långsiktig och mer hållbar styrning av området. Forskning som flera respondenter efterfrågar är en undersökning kring hur stor potential öppna data har för besparingar inom offentlig sektor och tillväxt inom näringslivet.

1 Inledning

1.1 Bakgrund och syfte

Arbetet med öppna data i Sverige har hittills bedrivits på ett till stora delar decentraliserat sätt. Detta innebär att myndigheter och andra aktörer i stor utsträckning har tagit egna initiativ och bedrivit projekt utan någon större samordning sinsemellan.

Regeringens styrning av öppna data består främst av tre delar: e-förvaltningsstrategin¹, uppdraget till E-delegationen² att främja och samordna myndigheternas arbete med att förbättra förutsättningarna för vidareutnyttjande av handlingar samt uppdraget till VINNOVA³ att utveckla öppnadata.se. I e-förvaltningsstrategin redovisar regeringen att genom arbete med öppna data ”kan statsförvaltningen uppfylla sitt uppdrag på ett mer effektivt sätt, samtidigt som andra aktörer kan förbättra sina tjänster.”

Regeringens uppdrag till E-delegationen och VINNOVA syftar till att främja vidareutnyttjandet av öppna data samt stödja utvecklingen av e-tjänster.

Dessutom har regeringen tillsatt en utredning, den s.k. PSI-utredningen⁴, för att bland annat föreslå de författningsändringar som behövs för att genomföra ändringar i Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/98/EG om vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn (PSI-direktivet) i svensk rätt.

En avgörande faktor om öppna data ska bli lyckosamt är att det finns en stor mängd tillgängliga datakällor som utvecklare kan använda för att ta fram nya tjänster. När tillräckligt många myndigheter publicerar sina datamängder kan till slut en dynamik uppstå där det blir naturligt för alla myndigheter att delta. Denna utveckling kommer även att drivas på av ett ökat intresse från utvecklare när datautbudet är tillräckligt stort. Det svåra är att få igång denna dynamik och i nuvarande utvecklingsfas kan åtgärder behöva vidtas för att öka motivationen och därmed aktiviteten inom myndigheterna.

För att stärka utvecklingen inom öppna data kan det behövas ytterligare åtgärder för att stödja och samordna myndigheter och andra aktörer. Det finns därför ett behov av att undersöka nuläget vad avser förutsättningar för och stöd till de aktörer som arbetar med öppna data.

¹ Regeringskansliet, Med medborgaren i centrum - Regeringens strategi för en digitalt samverkande statsförvaltning, 2012

² Finansdepartementet, Kommittédirektiv, Tilläggsdirektiv till E-delegationen, Dir. 2010:32, (Fi 2009:01)

³ Näringsdepartementet, Uppdrag att utveckla och vidareutveckla den tekniska plattformen öppnadata.se - en portal för innovation, N2012/3599/ITP

⁴ Socialdepartementet, Kommittédirektiv, Bättre förutsättningar för vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen, Dir 2013:2

Syftet med projektet är att ta fram ett underlag för en bedömning av nuläget för arbetet med öppna data i Sverige, inklusive en behovsanalys vad gäller åtgärder för att stärka utvecklingen inom området.

1.2 Omfattning och avgränsningar

Studien omfattar en analys av följande områden:

- Aktörer inom öppna data
- Möjliga affärsmodeller för öppna data
- Myndigheternas arbete med öppna data
- Styrkor och svagheter för öppna data i nuläget
- Behov av åtgärder för att utveckla öppna data i Sverige

Studien avgränsas till att endast omfatta en bedömning av öppna data i Sverige främst utifrån ett styrnings- och myndighetsperspektiv. Detta innebär att t.ex. näringslivsperspektivet är mindre dominerande. Ett motiv till detta är att området öppna data är under utveckling och att fokus är på att tillgängliggöra mer öppna offentliga data. När tillräckligt mycket data finns tillgängligt ökar anledningen till att skifta fokus till utvecklarsidan och därmed involvera näringslivet.

1.3 Metod

Denna rapport baseras huvudsakligen på intervjuer med personer med stor insikt inom öppna data samt de redovisningar som regeringen har begärt av vissa utvalda myndigheter utifrån deras arbete med öppna data. Vidare har även de fåtal rapporter som skrivits om öppna data använts.

Urvalet av respondenter har skett i samråd med kontaktpersoner på VINNOVA utifrån två kriterier: stor erfarenhet och kompetens inom öppna data samt ansvar för öppna data på myndighet, intresseorganisation eller företag. De flesta intervjupersoner arbetar inom offentlig sektor, medan andra arbetar inom näringsliv och intresseorganisationer.

Myndighetsredovisningarna består av rapporter från de nio myndigheter som har fått särskilda regeringsuppdrag i sina regleringsbrev för 2012 och 2013 att redovisa sitt arbete utifrån lagen om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen, se bilaga 3.

2 Vad är öppna data?

En enkel definition av öppna data är: *data som tillgängliggörs digitalt så att någon annan kan använda den.*

Open Knowledge Foundation⁵ definierar öppna data enligt följande:

“Open data is data that can be freely used, reused and redistributed by anyone – subject only, at most, to the requirement to attribute and sharealike.”

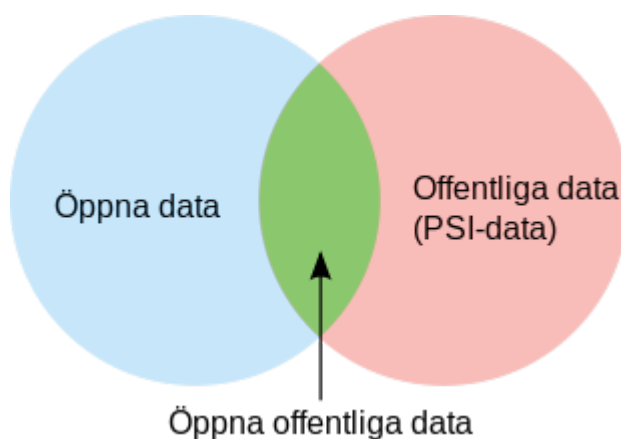
Ovanstående definition tolkas på Wikipedia⁶ på följande sätt:

”Data kan kallas öppna data om vem som helst fritt får använda, återanvända och distribuera dessa med som största motprestation att ange källa eller krav på att dela data på samma sätt.”

PSI-data är de data som omfattas av lagen (2010:566) om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen. En skillnad jämfört med öppna data är att PSI-data även inkluderar data som omfattas av avgifter och villkor.

Öppna offentliga data definieras som de offentliga data (dvs. PSI-data) som tillgängliggörs i enlighet med kriterierna för öppna data, se Figur 1. Det finns även exempel på att privata aktörer, t.ex. företag, tillgängliggör öppna data.

Figur 1 Öppna offentliga data

Källa: Wikipedia, https://sv.wikipedia.org/wiki/Öppna_data

⁵ <http://okfn.org/opendata/>

⁶ https://sv.wikipedia.org/wiki/Öppna_data

3 PSI-lagen och regeringens styrning

PSI-direktivet om vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn antogs av EU 2003. Direktivet syftar till att möjliggöra ekonomisk tillväxt genom att tillgängliggöra information som produceras inom det offentliga. Direktivet syftar även till att påskynda en viss harmonisering för den offentliga information som är tillgänglig för vidareutnyttjande av externa användare. Sverige införlivade direktivet i svensk lagstiftning 2010 genom lagen (2010:566) om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen.

Regeringen uttrycker i sin strategi för en digitalt samverkande statsförvaltning⁷ från 2012 att genom arbete med öppna data ”kan statsförvaltningen uppfylla sitt uppdrag på ett mer effektivt sätt, samtidigt som andra aktörer kan förbättra sina tjänster.”

Regeringen lyfter i strategin fram två nyttor med öppna data, ökad innovation och tillväxt samt ökad transparens och öppenhet.

Ett av delmålen i strategin är att ”Det ska bli lättare att hitta och använda öppna data”, vilket förklaras på följande sätt:

”Tillgången till information som kan vidareutnyttjas bör underlättas inom de områden där den personliga integriteten inte berörs och utlämnandet inte strider mot någon författning. Det ska vara lätt att hitta information om dessa handlingar. Genom att publicera handlingarna som öppna data, där regeringen använder begreppet öppna data i en vid bemärkelse, kan statsförvaltningen uppfylla sitt uppdrag på ett mer effektivt sätt, samtidigt som andra aktörer kan förbättra sina tjänster.”

VINNOVA fick 2012 i uppdrag av regeringen att utveckla öppnadata.se. Uppdraget syftar till att främja vidareutnyttjandet av öppna data samt stödja utvecklingen av e-tjänster.

⁷ Regeringskansliet, Med medborgaren i centrum - Regeringens strategi för en digitalt samverkande statsförvaltning, 2012

4 Aktörer och affärsmodeller

4.1 Viktiga aktörer inom öppna data

Det är viktigt att identifiera de aktörer som på olika sätt är involverade inom öppna data för att förstå hur öppna data kan utvecklas och nyttor kan realiserars.

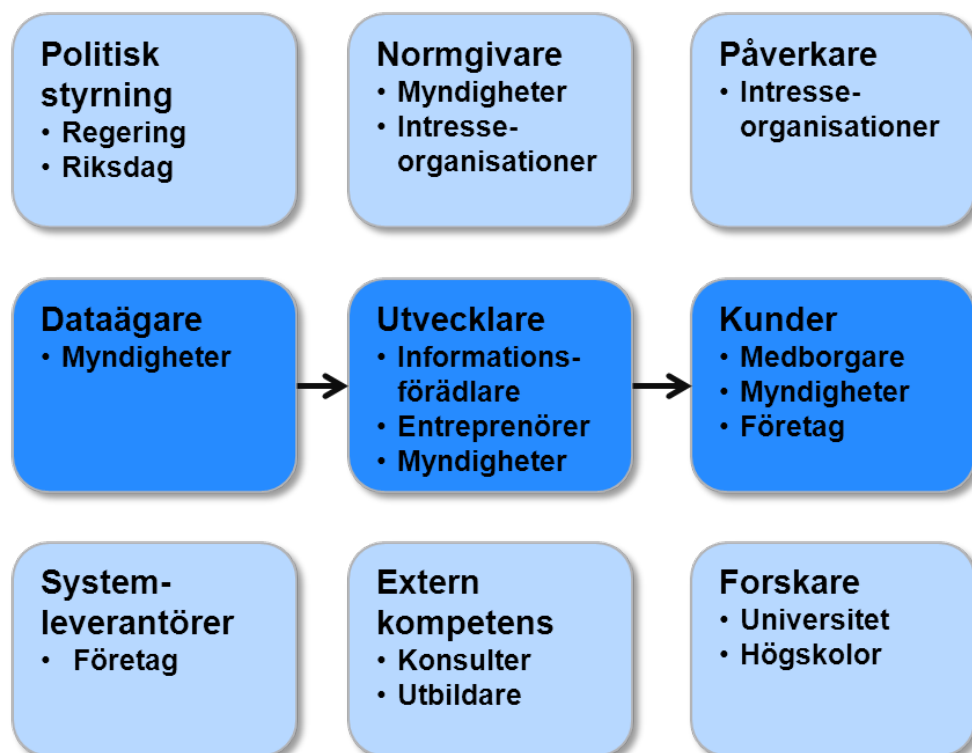
Sydsvenska handelskammaren⁸ beskriver att det finns fem olika aktörer inom öppna data: dataägare, utvecklare, kunder & medborgare, uppgiftslämnare och it-leverantör.

Utifrån intervjuer har nio olika typaktörer identifierats, varav tre av dem är direkt involverade i värdeskapande med hjälp av öppna data: dataägare, utvecklare och kunder.

Vidare finns det en grupp av aktörer som arbetar med styrning och påverkan: Politisk styrning, normgivare och påverkare.

Dessutom finns det aktörer som bidrar med resurser till övriga aktörer: systemleverantörer och extern kompetens. Till sist identifierades forskare som en viktig aktör som bidrar till områdets utveckling.

Figur 2 Viktiga aktörer inom öppna data

Källa: Egen analys

⁸ Sydsvenska handelskammaren, Från byråkrati till innovation, 2013

Dataägare är de myndigheter som på olika sätt producerar och förvaltar data som kan tillgängliggöras som öppna data.

"Vissa dataägare är extra intressanta, t.ex. Lantmäteriet och SMHI, eftersom de förvaltar data som är av stort värde."

Källa: Intervjuer

"De myndigheter som har grunddata, t.ex. SCB, är viktiga."

Källa: Intervjuer

Myndigheterna har olika uppdrag och därmed olika utgångspunkter vad gäller öppna data. För vissa myndigheter kan öppna data ses som en del av deras kärnverksamhet.

"Att tillgängliggöra öppna data är en förlängning av ett offentligt åtagande hos vissa myndigheter som har till uppgift att producera information, t.ex. Bolagsverket, Lantmäteriet och SCB."

Källa: Intervjuer

Andra myndigheter har byggt upp en stor kapacitet för informationsproduktion.

"De myndigheter som har investerat i infrastruktur, där är det rimligt att produkterna kommer alla till del, t.ex. SMHI."

Källa: Intervjuer

Ytterligare andra myndigheter har andra uppgifter än informationsproduktion som kärnverksamhet, men skapar i sin verksamhet en stor mängd information som kan tillgängliggöras som öppna data.

"Myndigheter där information är en biprodukt, t.ex. Skatteverket. Där är öppna data en utarbetad resurs som kan skapa välbefinnande i samhället."

Källa: Intervjuer

Utvecklare

Utvecklare förädlar data som dataägarna tillgängliggör till olika information och tjänster. Det finns olika typer av utvecklare inom näringslivet, dels etablerade informationsförädlare (t.ex. Bisnode), dels mindre företag (t.ex. T.Storm Technologies). Därutöver finns det myndigheter som förädlar öppna data och utvecklar tjänster. Även studenter och andra privatpersoner utvecklar tjänster utifrån öppna data

"Det finns en förhoppning att innovativa entreprenörer ska dyka upp."

"Det är studenterna som använder data i t.ex. exjobb för att göra tjänster"

Källa: Intervjuer

Kunder

Kunderna använder de tjänster som utvecklarna har framställt utifrån öppna data. Kunderna kan komma från flera olika områden, t.ex. medborgare, företag och myndigheter.

"Förhoppningen är att öppna data ska förenkla för medborgarna"

Källa: Intervjuer

Politisk styrning

Riksdagen stiftar de lagar som är styrande för öppna data, t.ex. PSI-lagen och offentlighetslagstiftningen. Regeringen styr utvecklingen av öppna data genom bl.a. att ge myndigheterna uppdrag i regleringsbrev och genom finansiering av myndigheterna.

"Regeringen är den allra viktigaste aktören. De kan skicka signaler till myndigheterna att detta är en prioriterad fråga."

"Regeringen behöver styra mer och trycka på myndigheterna."

"De viktigaste departementen är Socialdepartementet som ansvarar för PSI-regleringen, Finansdepartementet som styr över myndigheternas finansiering samt Näringsdepartementet som bl.a. gett uppdrag till VINNOVA att arbeta med öppna data."

"Justitiedepartementet borde ta fram en lagstiftning kring informationshantering anpassad till en digital tidsålder."

Källa: Intervjuer

Normgivare

Normgivare är de aktörer som bidrar med standardisering inom öppna data i form av riktlinjer, vägledningar och ramverk.

De arbetar även med samordning inom området för att få igång utvecklingen samt uppnå en ökad samsyn hur arbetet ska genomföras för att nå målen.

"SKL har tagit ramverket⁹. VINNOVA är bra på att synliggöra öppna data och få en bred accept för området."

"Det är viktigt med riktlinjer och stöd från VINNOVA, SKL och E-delegationen."

"Det saknas en normgivare på området som visar på standarder för vokabulär, terminologi och metadata"

"Riksarkivet skulle kunna fungera som ett standardiseringsorgan inom öppna data."

"VINNOVA stödjer arrangörer av hackarrangemang."

Källa: Intervjuer

Påverkare

Påverkare är de intresseorganisationer som arbetar med att utveckla området genom att påverka politiska aktörer och myndigheter att arbeta aktivt med öppna data.

"IT&Telekomföretagen och Stockholms Handelskammare är viktiga för att hålla debatten igång."

Källa: Intervjuer

⁹ SKL, Nationellt ramverk för öppna data

Systemleverantörer

Systemleverantörer tillhandahåller bl.a. verksamhetssystem till myndigheter. Dessa system behöver i vissa fall vidareutvecklas för att de ska kunna stödja myndigheternas arbete med öppna data.

"Hur kan myndigheterna ställa krav i upphandlingar av system, så att man möjliggör öppna data?"

Källa: Intervjuer

Extern kompetens

Öppna data är oftast inte en kärnuppgift hos t.ex. myndigheter och systemleverantörer. Därför behövs extern kompetens som kan stödja utvecklingsarbetet och utbilda personal i öppna data.

"Det finns behov av mer kompetens, t.ex. konsulter och utbildningsanordnare."

Källa: Intervjuer

Forskare

För att kunna utvärdera nyttan med öppna data och hur utvecklingen påverkar samhället är det nödvändigt med akademisk forskning inom området.

"Det finns brist på forskning om öppna data."

Källa: Intervjuer

Sociala forum och eldsjälar

Flera av de intervjuade personerna i studien lyfter fram olika sociala forums betydelse för utvecklingen av öppna data.

"Facebook-gruppen Opengov - öppen offentlig förvaltning är en viktig samlingspunkt för informationsspridning och diskussion."

Källa: Intervjuer

En annan åsikt som kommer fram i flera av intervjuerna är att utvecklingen av öppna data hittills har drivits av olika eldsjälar, både vad gäller aktivister, utvecklare och inom myndigheter.

4.2 Analys av bransch- och myndighetsmognad

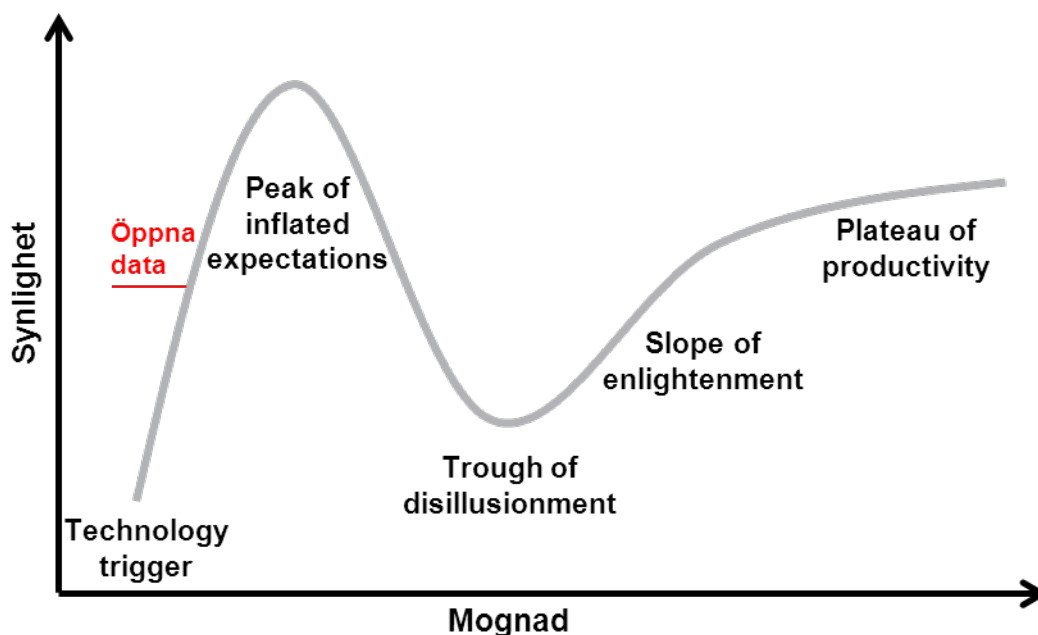
Utvecklingen av öppna data är i sin linda och de flesta aktörer har ännu inte påbörjat sitt arbete inom området. För att ett nytt koncept, arbetsmetod eller teknik ska få genomslag inom en bransch behövs det goda exempel på nyttan och en tillräckligt bred anslutning bland branschens aktörer.

För att illustrera hur ny teknik mognar och antas av marknadens aktörer använder Gartner¹⁰ s.k. Hype-kurvor, där olika tekniker och tillämpningar analyseras och placeras in i en av fem mognadsfaser, se Figur 3.

En värdering av var öppna data befinner sig i utvecklingen kräver en djupare analys, men respondenternas bedömningar pekar på att öppna data befinner sig i den första fasen: ”Technology trigger”. Detta innebär att intresset för området har väckts av tidiga berättelser om nytta, men att det ännu inte finns några användbara produkter eller tjänster samt att den kommersiella bärkraften är oprövad.

”Det finns en stor potential, men inte så många bra exempel.” *Källa: Intervjuer*

Figur 3 Hypekurva

Källa: Egen analys; anpassat efter Gartners Hypekurva

PSI-datakollen och bedömningar av myndigheter

Enligt PSI-datakollen var det 21 av 637 offentliga organisationer följde E-delegationens rekommendation i sin vägledning¹¹ om att samla data på sidan ”/psidata”, vid avläsning av webbplatsen 25 februari 2014 (se den högra kolumnen i Tabell 1). PSI-datakollen är en webbplats som drivs av VINNOVA och E-delegationen, där de offentliga organisationer som uppfyller E-delegationens rekommendation för PSI-direktivet redovisas.

¹⁰ www.gartner.com

¹¹ E-delegationen, Vägledning för vidareutnyttjande av offentlig information

Respondenterna i studien angav tillsammans 18 myndigheter som de som har kommit längst i arbetet med öppna data (se den vänstra kolumnen i Tabell 1).

Några av myndigheternas framsteg motiveras med att de har insett att öppna data inte enbart är en it-fråga utan också har inkluderat personal från kärnverksamheter.

"Riksdagen.se har redaktörer och utvecklare som sitter tillsammans och utvecklar."

Källa: Intervjuer

För vissa av myndigheterna lyfts fram att de har intressanta data och tillgängliggör dem på ett lättanvänt sätt.

"SCB har ett API och en enhetlig databas."

Källa: Intervjuer

Flera av respondenterna angav att det, förutom de utpekade myndigheterna, knappt fanns några som har genomfört något inom öppna data.

"Men, det är en stor ansamling i botten. De flesta myndigheterna följer inte ens arkivförordningen om att ha en förteckning över sina datamängder."

Källa: Intervjuer

Det finns en stor överensstämmelse mellan de myndigheter som respondenterna pekade ut som mest framstående och de som är godkända i PSI-datakollen. 10 av 18 utpekade myndigheter i intervjuerna är också godkända i PSI-datakollen.

Tabell 1 Myndigheter med aktivt arbete inom öppna data

MYNDIGHETER SOM KOMMIT LÄNGST MED ÖPPNA DATA – INTERVJUSVAR	GODKÄNDA ENLIGT PSI-DATAKOLLEN
STATLIGA MYNDIGHETER	
BOLAGSVERKET	Bolagsverket
KUNGLIGA BIBLIOTEKET	
LANTMÄTERIET	
	Länsstyrelsen i Jönköpings län
	Länsstyrelsen i Örebro län
NATURVÅRDSVERKET	
RIKSANTIKVARIÉÄMBETET	
RIKSDAGSFÖRVALTNINGEN	Riksdagsförvaltningen
STATISTISKA CENTRALBYRÅN	Statistiska centralbyrån
SIDA	
SKATTEVERKET	Skatteverket
SVERIGES METEOROLOGISKA OCH HYDROLOGISKA INSTITUT	Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut
SOCIALSTYRELSEN	Socialstyrelsen
TRAFIKVERKET	
	Transportstyrelsen
VALMYNDIGHETEN	
	Verket för innovationssystem
KOMMUNER OCH LANDSTING	
HELSINGBORGS STAD	Helsingborgs stad
LINKÖPINGS KOMMUN	
STOCKHOLMS STAD	Stockholms stad
UMEÅ KOMMUN	Umeå kommun
ÖREBRO KOMMUN	Örebro kommun
	Degerfors kommun
	Huddinge kommun
	Hällefors kommun
	Karlskoga kommun
	Lindesbergs kommun
	Luleå kommun
	Sundsvalls kommun

Källa: Egen analys; www.psidatakollen.se

4.3 Fyra möjliga affärsmodeller för öppna data

Begreppet affärsmodell används för att beskriva hur organisationer skapar och fångar olika värden. Även om affärsmodeller främst används för att beskriva hur företag betar sig för att tjäna pengar, finns även ett värde i att använda systematiken för att beskriva hur andra aktörer, t.ex. myndigheter, kan skapa nytta inom ett specifikt område.

Området öppna data är i början av sin utveckling och det finns många olika potentiella nyttor.

”Öppna data är en bred fråga med många olika nyttor.”

Källa: Intervjuer

För att skapa en struktur att förhålla sig till har denna studie identifierat fyra möjliga affärsmodeller där öppna data kan skapa nytta och värden för deltagande aktörer, utifrån de exempel som har kommit fram i intervjuer:

- 1 Öppenhet och insyn
- 2 Innovation och tillväxt
- 3 Medborgarinvolvering, delaktighet och intern kvalitetssäkring
- 4 Grunddataförsörjning genom öppna data

Utifrån de nyttor som beskrivs i affärmodellerna finns svaret till varför myndigheter ska arbeta med öppna data,. Det finns även mer grundläggande argument till att myndigheterna bör ta öppna data på allvar.

"En moralisk utgångspunkt för öppna data: Det är medborgarnas och företagarnas data från början, vi har gett myndigheterna dessa data och dessutom betalat för dem genom skattsedeln."

Källa: Intervjuer

Vissa av respondenter pekar på att öppna data ännu är i en tidig utvecklingsfas, därför är det svårt att bedöma nyttorna.

"Öppna data kan användas för att skapa värden, vilka dessa är vet vi ännu inte."

Källa: Intervjuer

4.3.1 Öppenhet och insyn

Värdeskapande

Öppna data kan användas som ett verktyg för att öka öppenheten och insynen i den offentliga förvaltningen.

"En större möjlighet till insyn stärker demokratin."

"Öppna data ger en möjlighet att kunna granska skattefinansierad verksamhet, vilket ökar förtroendet för myndigheterna och gör dem bättre"

"Insyn och delaktighet är det viktigaste. De andra nyttorna är synergier som man får på köpet."

"Det är ett effektivt utnyttjande av skattemedel om data som skapas i myndigheterna är så tillgängliga som möjligt."

Källa: Intervjuer

Öppna data kan också ge större förutsättningar till storskalig dataanalys, utifrån olika sorters data, s.k. *big data*.

"Öppna data ger förutsättningar för ny kunskap, gamla uppfattningar kan korrigeras med hjälp av mer tillgänglig data och därmed kan bättre förståelse erhållas."

Källa: Intervjuer

Aktörsmodell

En affärsmodell för öppna data för ökad öppenhet och insyn baseras på att myndigheter tillhandahåller öppna data som sedan en utvecklare förädlar genom att t.ex. analysera, kombinera och visualisera på ett nytt sätt. Tjänstens kunder är i detta typfall medborgare som vill ha insyn i den offentliga förvaltningen.

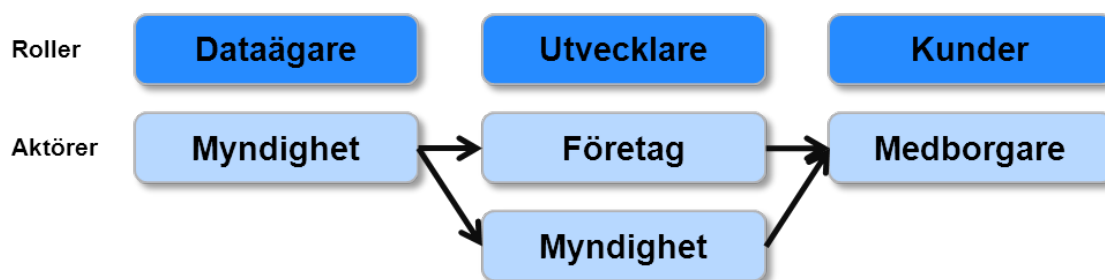
I vissa fall finns företag som utvecklar denna tjänst, t.ex. mediaföretag som kan kombinera tjänsten med olika intäktsmöjligheter, bl.a. annonsförsäljning. I andra fall ökar en myndighet själv insynen i sin verksamhet genom att utveckla öppenhetstjänster.

Exempel

Openaid.se är ett exempel där Utrikesdepartementet och Sida har tagit fram en informationstjänst om Sveriges bistånd byggd på öppna myndighetsdata.

SVT Pejls är ett annat exempel där journalister använder öppna data för att analysera samt presentera fakta och därigenom skapa nyheter.

Figur 4 Öppenhet och insyn - översiktlig affärsmodell

Källa: Egen analys; openaid.se; svt.se/pejl

4.3.2 Innovation och tillväxt

Värdeskapande

Öppna data kan användas för innovation och att skapa nya kommersiella tjänster, vilket kan leda till tillväxt i samhället.

"Öppna data kan användas för att stimulera näringslivet att utveckla nya tjänster."

"Öka användningen och kombinerbarheten mellan olika data för att därmed möjliggöra nya kombinationer, t.ex. analys av ett antal bolag i ett visst område med hjälp av bolagsdata och SNI-koder"

"Nya företag som arbetar med öppna data ökar systelsättningen."

Källa: Intervjuer

Medborgarna kan även dra nytta av att nya tjänster kan utvecklas baserat på öppna data.

"Öppna data kan användas för att ta fram bättre och fler informationstjänster för medborgarna."

"Öppna data kan även leda till att det blir enklare för medborgare, t.ex. livshändelse-baserade tjänster/applikationer."

Källa: Intervjuer

Det finns även en tillväxtpotential där myndigheter kan ompröva sitt offentliga åtagande.

"Öppna data kan främja tillväxten i en ny marknad, genom att myndigheter drar sig tillbaka från en informationsmarknad, t.ex. när SMHI endast tillhandahåller rådata, istället för att sälja förädlade prognoser."

Källa: Intervjuer

Myndigheterna kan även dra direkta fördelar av att tillhandahålla öppna data till kommersiella aktörer.

"Nya tjänster kan utvecklas utan att myndigheterna behöver finansiera dem och kvaliteten kan också öka"

"En fördel är att andra, externa aktörer, kan göra utvecklingsarbetet för en myndighet, t.ex. Upplev Stockholm eller appar på Restaurantinspektioner."

"Låta fler bygga tjänster baserat på vår data: bättre versioner av tjänster vi ändå bygger eller tjänster vi inte bygger av någon anledning."

Källa: Intervjuer

Aktörsmodell

En affärsmodell för ökad innovation och tillväxt baseras på att myndigheter tillhandahåller öppna data som sedan en utvecklare förädlar till en tjänst genom att t.ex. analysera, kombinera och visualisera på ett nytt sätt. I denna affärsmodell är det ett företag som utvecklar tjänsten. Tjänstens kunder kan vara alla de som har behov av en viss tjänst, dvs. medborgare, företag eller andra myndigheter.

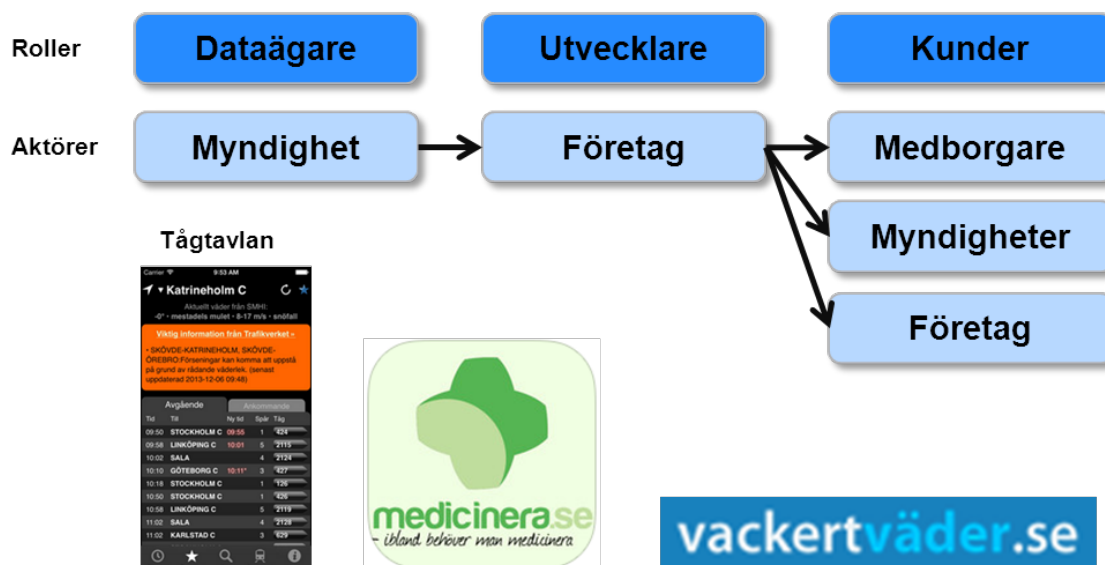
Exempel

Tågtavlan är ett exempel på en tågtidsapplikation baserad på öppna data från Trafikverket, som utvecklas och säljs av ett företag vid namn T.Storm Technologies.

Medicinera.se är ett annat exempel på en app baserad på öppna data från Läkemedelsverket, som bl.a. visar vägen till närmaste apotek.

Ett tredje exempel är vackertväder.se som är en vädertjänst, vilken bl.a. använder öppna data från SMHI.

Figur 5 Innovation och tillväxt - översiktlig affärsmodell

Källa: Egen analys; tågtavlan.se; medicinera.se; vackertvader.se

4.3.3 Medborgarinvolvering, delaktighet och intern kvalitetssäkring

Värdeskapande

Öppna data kan användas för att öka medborgarnas delaktighet och involvering i samhället, vilket leder till ett starkare samhälle och demokrati.

"Man kunde göra mer med medborgarnytta – hur engagerar man medborgarna – det borde SKL fokusera på."

Källa: Intervjuer

Öppna data kan även användas för att effektivisera den egna organisationen, bl.a. genom att data kan kvalitetssäkras av externa aktörer.

"Kvaliteten i vår verksamhet och våra register kan öka tack vare synpunkter från återanvändare."

"Intern effektivisering, utifrån bättre struktur och kvalitet på den egna datan."

"Öka möjligheten till samarbete mellan offentliga och privata aktörer."

Källa: Intervjuer

En organisation kan även använda öppna data i de egna verksamhetsprocesserna och därigenom uppnå effektivitet och mer ordning och reda i sina informationsresurser. Verksam.se förbereder för att använda sina API för öppna data, t.ex. för att publicera information på sin webbplats. Riksdagen.se gör detta sedan en längre tid.

Aktörsmodell

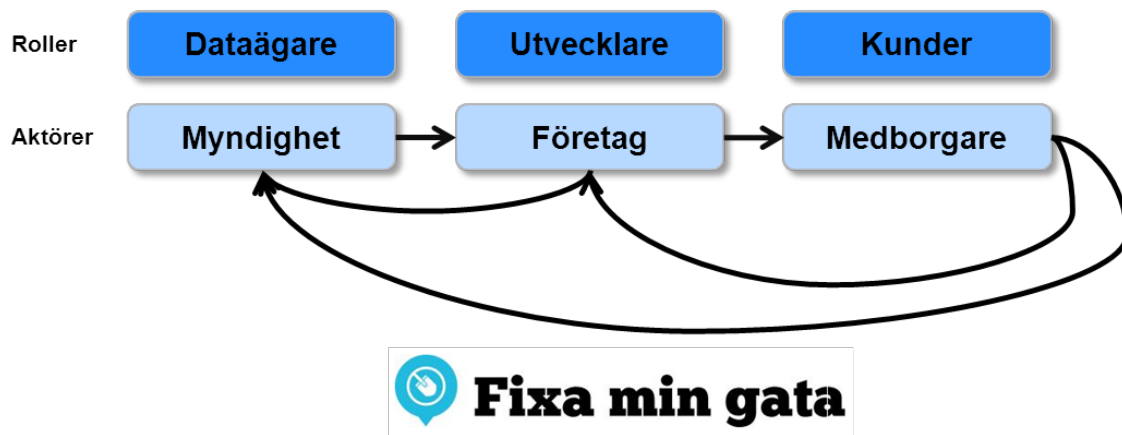
En affärsmodell för ökad medborgarinvolvering, delaktighet och intern kvalitetssäkring baseras på att myndigheter tillhandahåller öppna data som sedan en utvecklare förädlar till en tjänst

genom att t.ex. analysera, kombinera och visualisera på ett nytt sätt. I denna affärsmodell är det ett företag som utvecklar tjänsten. Tjänstens kunder är medborgare som genom feedback till både tjänsteutvecklare och dataägare bidrar med kvalitetssäkring och ytterligare data för att förbättra verksamheten.

Exempel

Fixa min gata är ett exempel på en tjänst, som tillhandahålls av föreningen Sambruk, där medborgare kan rapportera problem i deras närmiljö till kommunen.

Figur 6 Medborgarinflytande och delaktighet - översiktlig affärsmodell

Källa: Egen analys; fixamingata.se

4.3.4 Grunddataförsörjning genom öppna data

Värdeskapande

En stor potential för att effektivisera offentlig sektor och ta till vara på alla nyttor med öppna data är att samordna och öppna upp grunddataförsörjningen i samhället.

Genom att tillhandahålla grundläggande register på ett öppet sätt kan informationsförsörjningen mellan myndigheter effektiviseras. Dessutom kan dessa data användas av företag att skapa nya tjänster. Om grunddata hanteras på ett samordnat sätt kan begrepp, format och distributionssätt harmoniseras, vilket leder till effektiviseringsvinster och möjligheter att kombinera data till nya tjänster.

Danmark har genomfört en reform¹² där viss grunddata om bl.a. adresser, företag och fastigheter har tillgängliggjorts som öppna data. De har skapat en gemensam kommitté för att styra och utveckla grunddata. Distributionen av all grunddata som omfattas av reformen sker genom en kanal som sköts av en nyskapad organisation, Common Public-Sector Data Distributor – ”Datadistributör för offentlig sektor”.

¹² The Danish Government/Local Government Denmark, Good basic data for everyone – a driver for growth and efficiency, 2012

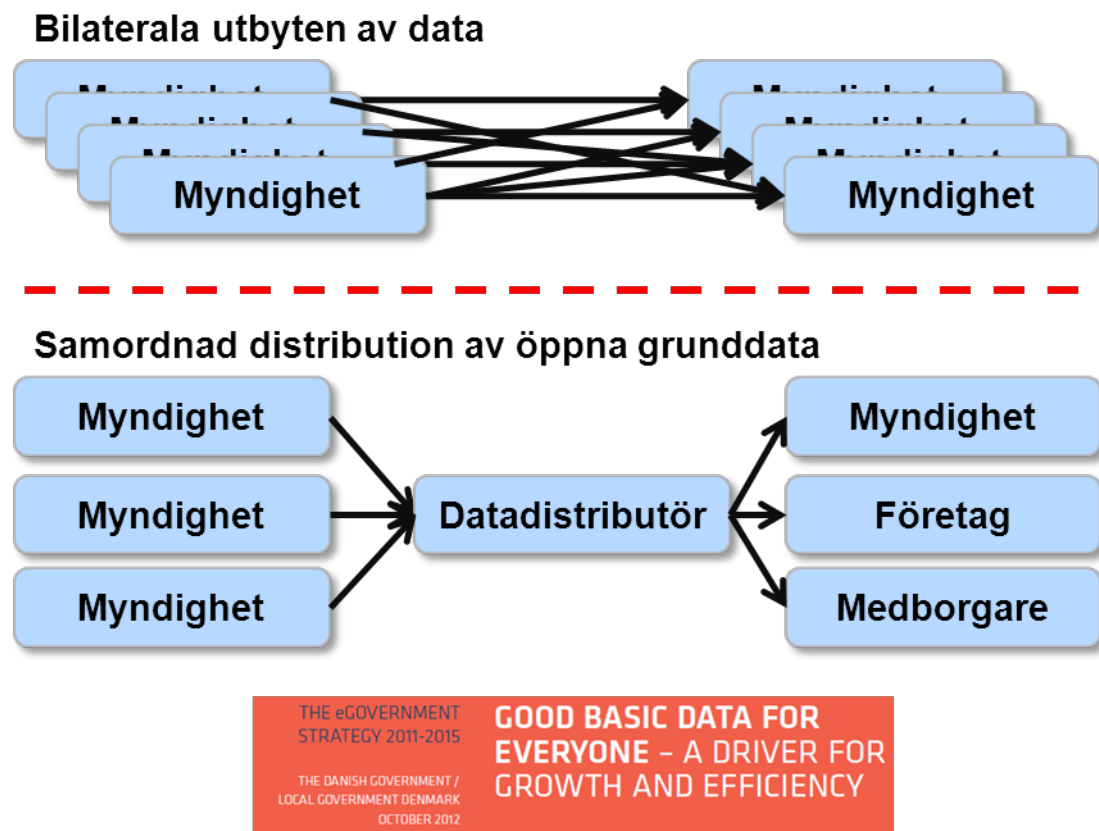
När Danmarks reform är fullt genomförd 2020 beräknas de totala samhällsvinsterna till 800 miljoner danska kronor per år, varav den privata sektorn står för drygt 500 miljoner.

Aktörsmodell

Informationsutbytet mellan svenska myndigheter sker i nuläget till stor del på ett bilateralt sätt.

Genom att införa en samordnad och öppen distribution av grunddata via en datadistributör kan hanteringskostnaderna för respektive myndighet minska och datakvaliteten öka. Dessutom kan överlappande register tas bort och ytterligare minska kostnaderna för myndigheterna och uppgiftslämnarna.

Figur 7 Grunddataförsörjning genom öppna data – jämförelse

Källa: Egen analys; The Danish Government/Local Government Denmark, Good basic data for everyone – a driver for growth and efficiency, 2012

5 Myndigheternas redovisningar av arbete med öppna data

5.1 Bolagsverket

Verksamhet som bedrivs som omfattas av lagen

Bolagsverket¹³ redovisar att de tillhandahåller företagsuppgifter från olika register i enlighet med instruktionen. Tjänster som Bolagsverket erbjuder är bl.a:

- Sök företagsfakta
- Näringslivsregistret
- European Business Register

Bolagsverkets data tillhandahålls i olika format, bl.a. XML-format i ett API.

Villkor och avgifter

Bolagsverket är en avgiftsfinansierad myndighet som tar ut avgifter för vidareutnyttjande av handlingar. De rapporterar att för deras avgiftsbelagda verksamhet gäller normalt full kostnadstäckning som ekonomiskt mål.

Bolagsverket redovisar att de inte har behövt vidta några särskilda åtgärder i samband med införandet av PSI-lagen eftersom myndigheten redan innan tillhandahöll handlingar i enlighet med de nya reglerna.

Åtgärder för att öka tillgängligheten på myndighetens handlingar

De åtgärder som myndigheten har vidtagit för att öka tillgängligheten är att använda öppna standarder samt förbättra informationen om avgifter och villkor på sin webbplats.

”Genom att tillhandahålla informationen i en öppen standard är det lättare för fler att återanvända informationen och på så sätt ökar tillgängligheten till Bolagsverkets handlingar.”

”Därutöver ser Bolagsverket löpande över informationen på myndighetens webbplats vad gäller produkter, avgifter och villkor, så att potentiella vidareutnyttjare på ett enkelt sätt kan få reda på vad som gäller för återanvändande av data som finns i myndigheten verksamhet.”

Bedömning av myndighetens arbete med öppna data

- Bolagsverket nämner inte öppna data i sin redovisning.
- Bolagsverket redovisar inte hur de planerar att öka tillgängligheten, förutom att de tillhandahåller informationen genom att använda öppna standarder.

¹³ Bolagsverket, Redovisning av uppdrag - åtgärder som har vidtagits med anledning av lagen (201 O: 566) om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen, 664/2012, 2012-04-23

- Bolagsverket redovisar att de inte behövde anpassa sina villkor till att överensstämna med kraven i PSI-lagen.
- De redovisar inte några planer på att reducera villkor och avgifter, förmodligen beror detta på att de utgår från att de ska fortsätta att finansiera sin verksamhet med avgifter.
- Bolagsverket tillhandahåller sitt svar på regeringsuppdraget i en PDF-fil utan OCR-funktionalitet, dvs. det går inte att söka i dokumentet.

5.2 Kronofogdemyndigheten

Verksamhet som bedrivs som omfattas av lagen

Kronofogdemyndigheten¹⁴ (KFM) redovisar att de tillgängliggör olika data på myndighetens webbplats, t.ex. statistik, ställningstaganden, remissyttranden och handböcker. Datan är spridd på olika sidor och i olika format, samt är fri att vidareutnyttja utan särskilda villkor eller avgifter.

Därutöver tillhandahåller KFM fyra särskilda avgiftsbelagda tjänster för elektroniskt utlämnande av data för vidareutnyttjande riktade till kreditupplysning- och inkassoföretag.

Villkoren för tjänsterna återfinns i KFM:s databaslag och databasförordning.

Villkor och avgifter

KFM tar ut avgifter för användandet av de ovan nämnda tjänsterna, vilka endast riktat sig till kreditupplysning- och inkassoföretag enligt gällande författningar.

Åtgärder för att öka tillgängligheten på myndighetens handlingar

KFM ska ta fram en övergripande strategi för att tillgängliggöra data för vidareutnyttjande i elektronisk form.

Bedömning av myndighetens arbete med öppna data

- KFM tillgängliggör vissa öppna data, t.ex. statistik, ställningstaganden, remissyttranden och handböcker.
- KFM redovisar att de planerar att ta fram en övergripande strategi för att tillgängliggöra data för vidareutnyttjande i elektronisk form.
- KFM redovisar inga åtgärder för att minska villkoren eller avgifterna.
- KFM redovisar sitt svar på regeringsuppdraget i en PDF-fil utan OCR-funktionalitet.

¹⁴ Kronofogdemyndigheten, Rapport uppdrag PSI-direktivet, 830 35086-12/122, 2013-06-18

5.3 Lantmäteriet

Verksamhet som bedrivs som omfattas av lagen

Lantmäteriet¹⁵ redovisar att de tillhandahåller geodata, men specificerar inte i sin redovisning vilka typer av geodata de erbjuder.

Villkor och avgifter

Lantmäteriet redovisar att de har en modell med fem kategorier av användning. Inom respektive användningskategori tillämpas samma villkor och avgifter. Licensavgifterna är differentierade, så att till exempel icke-kommersiell användning har lägre licensavgifter än kommersiell användning.

Åtgärder för att öka tillgängligheten på myndighetens handlingar

Enligt Lantmäteriet innebar PSI-lagen att de vidtog vissa åtgärder för att anpassa villkor och avgifter.

"Istället för att som tidigare endast göra Lantmäteriets geodata tillgängliga via ett antal externa vidareförädlare, så kan från den 1 juli 2010 alla användare vända sig direkt till Lantmäteriet."

Därutöver har information om avgifter, villkor och tillgängliga handlingar publicerats på Lantmäteriets hemsida.

Bedömning av myndighetens arbete med öppna data

- Lantmäteriet nämner inte öppna data i sin redovisning.
- Lantmäteriet redovisar inte hur de planerar att öka tillgängligheten.
- Lantmäteriet redovisar att de har anpassat sina villkor till att överensstämma med kraven i PSI-lagen.
- I övrigt redovisar de inte att de arbetar aktivt med att reducera villkor och avgifter, förmodligen beror detta på att de utgår från att de ska fortsätta att finansiera sin verksamhet med avgifter.
- Lantmäteriet tillhandahåller sitt svar på regeringsuppdraget i en PDF-fil utan OCR-funktionalitet, dvs. det går inte att söka i dokumentet.

5.4 Läkemedelsverket

Verksamhet som bedrivs som omfattas av lagen

Läkemedelsverket¹⁶ (LMV) redovisar att de tillgängliggör flera informationsresurser. Formaterna varierar mellan xml, pdf och excel. De flesta informationsresurser är tillgängliga utan avgifter. Vissa resurser får inte återanvändas enligt villkor.

¹⁵ Lantmäteriet, Uppdrag i regleringsbrev angående åtgärder som har vidtagits med anledning av lagen (2010:566) om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen, Dnr 505-2011/3887, 2012-10-22

¹⁶ Läkemedelsverket, Redovisning av aktiviteter kopplade till genomförandet av PSI-direktivet, 2013-06-10

- Nationellt produktregister för läkemedel (xml)
- Nationellt substansregister för läkemedel (xml)
- Läkemedelsfakta
- SweWeb
- Utredningsrapporter (pdf)
- Giftinformationscentralens databas för läkare (informationen där inte mångfaldigas, sprids eller sparas)
- Monografier över godkända läkemedel (pdf)
- Rekommenderade läkemedelsbehandlingar
- Utbytbara läkemedel (pdf)
- Ämnesguiden
- Karenstider för veterinärläkemedel (pdf)
- Antidotregistret
- Kosmetikaregister (pdf)
- Tatueringfärger
- Öppenvårdsapotek (excel)
- Receptfri försäljning utanför apotek (excel)
- Receptfria läkemedel som får säljas på andra försäljningsställen än apotek (excel och pdf)
- Läkemedelsverkets diarium Läkemedelsverket tar ingen avgift för den servicen
- Läkemedelsverkets informationsskrift (pdf)

Villkor och avgifter

Läkemedelsverket redovisar att den enda databasen som myndigheten i dagsläget tar ut en avgift för är SweWeb.

Åtgärder för att öka tillgängligheten på myndighetens handlingar

Läkemedelsverket redovisar att de bedriver ett kontinuerligt arbete med att förbättra tillgängligheten till den information som finns hos myndigheten, t.ex. i verkets databaser. Arbetet har inte varit avhängigt PSI-lagen, men har gått i linje med lagens avsikter. Läkemedelsverket strävar efter öppenhet i sin verksamhet i enlighet med offentlighetsprincipen.

För att bibehålla en riktning mot ökad tillgänglighet av den information som finns i Läkemedelsverkets databaser ska det under år 2013 upprättas en handlingsplan över det fortsatta arbetet. Där ska ansvarsfördelningen tydliggöras, samt prioriteringsgrunderna för vilken information som ska tillgängliggöras på verkets hemsida och hur den informationen ska prövas mot exempelvis sekretess. I handlingsplanen bör även riktlinjer för villkor och möjligheten att ta ut avgifter beröras.

Som en del i arbetet med att öka tillgängligheten kommer Läkemedelsverket att publicera myndighetens arkivförteckning på hemsidan. De planerar även att publicera Läkemedelsverkets svar på remisser på Läkemedelsverkets hemsida.

Bedömning av myndighetens arbete med öppna data

- LMV tillgängliggör flera av sina informationsmängder som öppna data.
- LMV redovisar att de planerar att ta fram en handlingsplan för att öka tillgängligheten till den information som finns i Läkemedelsverkets databaser.
- LMV redovisar inga åtgärder för att minska avgifterna.
- LMV redovisar sitt svar på regeringsuppdraget i en word-fil.

5.5 Länsstyrelserna

Verksamhet som bedrivs som omfattas av lagen

Länsstyrelserna¹⁷ redovisar att de har lagt ut öppna data på sina webbplatser, t.ex. älgdatabasen, information inom natur och miljöområdet, vindbrukskollen och visst kartmaterial.

Villkor och avgifter

Länsstyrelserna kommer att behandla begäran om vidareutnyttjande av handlingar i enlighet med rutinerna för utlämnande av allmän handling.

Åtgärder för att öka tillgängligheten på myndighetens handlingar

Länsstyrelserna redovisar inga åtgärder för att öka tillgängligheten på myndighetens handlingar.

Bedömning av myndighetens arbete med öppna data

- Länsstyrelserna tillgängliggör vissa av sina informationsmängder som öppna data.
- Länsstyrelserna redovisar ingen plan för att öka tillgängligheten till myndigheternas data.
- Länsstyrelserna redovisar inga åtgärder för att minska avgifterna.
- Länsstyrelserna redovisar sitt svar på regeringsuppdraget i en PDF-fil utan OCR-funktionalitet.

5.6 Skatteverket

Verksamhet som bedrivs som omfattas av lagen

Skatteverket¹⁸ redovisar att har publicerat följande informationsmängder som öppna data:

- Statistik över rot- och rutarbete
- Skattetabeller
- Kommunala skattesatser
- Riktvärdesangivelser inom fastighetstaxeringen för olika fastighetstyper
- Typkoder inom fastighetstaxeringen
- Medborgarundersökningar

¹⁷ Länsstyrelsen Västmanlands län, Rapportering av uppdrag 87 och 88 i regleringsbrevet 2013-82013/2126/SFÖ, Dnr: 1 01-2459-2013, 2013-10-31

¹⁸ Skatteverket, Svar på regleringsbrevsuppdrag "PSI-direktivet", Dnr: 131 403363-13/113, 2013-06-24

Villkor och avgifter

Skatteverket ställer inga särskilda villkor för vidareutnyttjande och tar inte ut några avgifter. Myndigheten redovisar att de använder en klargörandetext i enlighet med e-delegationens vägledning.

Åtgärder för att öka tillgängligheten på myndighetens handlingar

Skatteverket redovisar att myndigheten har tagit fram ett antal principer som ska styra arbetet med att tillgängliggöra information för vidareutnyttjande. Dessutom har de tagit fram en rutin för verksamheten: Skatteverkets arbetssätt för arbetet med information för vidareutnyttjande (PSI-lagen).

Skatteverket har utrett vilka informationsresurser som kan tillgängliggöras för vidareutnyttjande och kommit fram till att information som inte kan lämnas ut för vidareutnyttjande är information som direkt eller indirekt kan hänföras till fysisk eller juridisk person. På sikt är myndighetens målsättning att all information som är rättslig möjlig för vidareutnyttjande kommer att finnas tillgänglig.

För att underlätta dialogen med externa aktörer har Skatteverket angett kontaktpersoner vid publiceringen av information.

Bedömning av myndighetens arbete med öppna data

- Skatteverket tillgängliggör vissa av sina informationsmängder som öppna data.
- Skatteverket planerar att öka tillgängligheten till myndighetens data, men specificerar inte vilka data de avser.
- Skatteverket redovisar att de inte tar ut några avgifter för de öppna data som de tillgängliggör.
- Skatteverket redovisar sitt svar till regeringsuppdraget i en PDF-fil utan OCR-funktionalitet.

5.7 Statistiska centralbyrån

Verksamhet som bedrivs som omfattas av lagen

Statistiska centralbyrån¹⁹ (SCB) redovisar att de tillgängliggör främst två databaser och register i sin verksamhet.

- Statistikdatabasen
- Det allmänna företagsregistret (BASUN)

Villkor och avgifter

Statistikdatabasen är fritt tillgänglig för återanvändning avgiftsfritt och utan några särskilda villkor.

Det allmänna företagsregistret är avgiftsbelagt och föremål för särskilda villkor för nyttjandet.

¹⁹ Statistiska centralbyrån, Redovisning av uppdrag angående SCB:s tillämpning av PSI-lagen, Dnr 2013/934, 2013-06-03

Åtgärder för att öka tillgängligheten på myndighetens handlingar

SCB erbjuder användarna åtkomst till statistikdatabasen genom ett API, vilket är ett led i arbetet med öppna data. SCB har även deltagit i ett pilotprojekt inom VINNOVA för publicering av länkade data.

Bedömning av myndighetens arbete med öppna data

- SCB tillgängliggör vissa av sina informationsmängder som öppna data.
- SCB redovisar inte några planer på att tillgängliggöra fler datamängder.
- SCB har dock eventuellt planer på att publicera länkade data.
- SCB planerar inte att reducera villkor och avgifter.
- SCB redovisar sitt svar till regeringsuppdraget i en PDF-fil utan OCR-funktionalitet.

5.8 Sveriges geologiska undersökning

Sveriges geologiska undersökning²⁰ (SGU) framför att de har redovisar detta uppdrag i årsredovisningen för 2012. I årsredovisningen nämns inte uppdraget eller lagen (2010:566) om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen.

SGU redovisar att de tillhandahåller geologisk information som en del av den nationella infrastrukturen för geografiska data, som beskrivs i den nationella geodatastrategin. De beskriver sitt arbete på följande sätt:

”SGU bidrar till utvecklingen av den svenska e-förvaltningen genom arbetet med Geodatasamverkan och den nationella geodatastrategin samt i det av regeringen tillsatta Geodatarådet, vars arbete samordnas av Lantmäteriet.”

Verksamhet som bedrivs som omfattas av lagen

SGU tillhandahåller ett antal geodatatjänster på sin webbplats, bl.a:

- SGUs kartvisare
- Geokartan och GeoTreat
- GeoLagret

Vissa av tjänsterna kan även nås via den nationella Geodataportalen.

Villkor och avgifter

SGU redovisar att intäkterna ökar från Geodatasamverkan, medan intäkterna från företag fortsätter att minska.

För att använda geodata för vidareförädling och spridning till andra krävs det att du tecknar en licens för kommersiell vidareförädling, enligt villkoren på Geodataportalen.

SGU tillgängliggör data för forskning och utbildning kostnadsfritt.

²⁰ Sveriges geologiska undersökning, Årsredovisning 2012

Åtgärder för att öka tillgängligheten på myndighetens handlingar

SGU redovisar att de fortsätter att satsa på att utveckla e-lösningar som gör det möjligt för användare att kombinera vår information med egen eller information från andra geodataproducenter.

"Satsningarna har framför allt fokuserat på visnings- och nedladdningstjänster, som gör att Sveriges geologi finns kostnadsfritt tillgängligt på vår webbplats."

Bedömning av myndighetens arbete med öppna data

- SGU nämner inte öppna data i sin redovisning.
- SGU redovisar att de fortsätter att satsa på att utveckla e-lösningar, t.ex. visnings- och nedladdningstjänster.
- SGU redovisar att de satsar på kostnadsfri åtkomst till geologisk information via webben.
- De verkar dock inte planera några åtgärder för att öka t.ex. den kommersiella återanvändningen av sina data. Det förefaller som att fokus är att SGU själva ska skapa tjänster för slutkunder.
- SGU redovisar sitt svar på regeringsuppdraget i årsredovisningen för 2012 i en allmän text om deras informationshantering, utan att specificera vilken del av texten som svarar på regeringens frågor.

5.9 Transportstyrelsen

Verksamhet som bedrivs som omfattas av lagen

Transportstyrelsen²¹ redovisar att de har en omfattande registersamling inom samtliga trafikslag. Den information som tillhandahålls inom myndigheten är i huvudsak av följande slag:

- **Statistiska bearbetningar** om främst fordonsinformation för alla trafikslag. Uppgifterna finns idag tillgängliga som öppna data på Transportstyrelsens externa webbsida. Informationen finns i olika format, som t.ex. excelfiler.
- Registerinformation från **vägtrafikregistret** främst om fordon inom vägtrafikområdet. Uppgifterna kan här oftast lämnas ut under vissa villkor eftersom de ofta innehåller registreringsnummer. Registreringsnummer är en personuppgift och kan därför endast lämnas ut mot vissa villkor. Det finns en stor mängd tjänster för informationsutlämnande där merparten är avgiftsbelagda.
- **Olycksstatistik på väg**. Här lämnar Transportstyrelsen ut oidentifierad personinformation avseende olyckor på väg till ett antal användare under villkor om att informationen inte får användas så att den skadar den enskildes integritet.
- Viss mindre **registerinformation** om främst sjöfartyg, luftfartyg och järnvägsvagnar lämnas ut under villkor och till en mindre avgift till de som har användning av data i sin yrkesutövning.

²¹ Transportstyrelsen, Redovisning av uppdrag 6 i regleringsbrevet för budgetåret 2013 avseende Transportstyrelsen, TSG 2013-465, 2013-05-30

Villkor och avgifter

Transportstyrelsen redovisar att de tillhandahåller dels öppna data, dels villkorad data.

”Merparten av registren innehåller personuppgifter, vilket gör att sådana uppgifter inte kan lämnas ut som öppna data. Däremot kan uppgifterna många gånger lämnas ut som villkorad data. Fordonsinformation inom vägtrafikområdet är ett sådant exempel. Här tillhandahålls merparten av de uppgifter som finns inom vägtrafikregistret genom en mängd olika tjänster. Det är även här som efterfrågan på information är som störst.”

De öppna data som Transportstyrelsen lämnar ut är främst mindre statistiksammanställningar, vilka är tillgängliga utan villkor och avgifter.

Åtgärder för att öka tillgängligheten på myndighetens handlingar

Transportstyrelsen redovisar att myndigheten kommer att arbeta för att göra grunddata mer tillgängligt som öppna data, det vill säga data som kan hämtas utan villkor och avgifter. Detta gäller både statistiska sammanställningar och grunddata där personuppgifter avidentifierats inom de viktigare registersamlingarna inom alla trafikslag.

I rapporten redovisas en kartläggning av vilka nya typer av data som myndigheten planerar att tillgängliggöra som öppna eller villkorad data.

Nuvarande begränsningar och villkor för att lämna ut uppgifter från vägtrafikregistret kommer att behållas eftersom uppgifterna innehåller personinformation.

Myndigheten uttrycker ett mål att främja utvecklingen av en informationsmarknad genom att underlätta enskildas användning av handlingar som tillhandahålls av myndigheten.

Transportstyrelsen redovisar myndighetens utvecklingsplaner för öppna data i rapporten. Utveckling ska ske inom området för statistik, registerdata inom vägtrafik, registerdata inom övriga trafikslag samt handlingar ur diarium och arkiv.

Dessutom avser myndigheten att, i de fall där efterfrågan är särskilt stor, tillhandahålla uppgifter genom API:er så att det blir enklare för marknadsaktörer att söka och skapa nya tjänster baserat på myndighetens data.

Bedömning av myndighetens arbete med öppna data

- Transportstyrelsen tillgängliggör vissa av sina informationsmängder som öppna data.
- Transportstyrelsen redovisar att de arbetar aktivt med öppna data, dvs. data som tillhandahålls utan avgifter eller villkor, i sin redovisning.
- Myndigheten har en plan för att öka tillgängligheten på registerdata med personuppgifter, genom att avidentifiera data. Därutöver planerar de att öka tillgången på övriga data som kan tillhandahållas som öppna data.
- Transportstyrelsen redovisar att de tar ut avgifter enligt självkostnadsprincipen för vissa data, men att de förbereder sig för att marginalkostnadsprincipen kan införas efter den senaste PSI-utredningen.
- Transportstyrelsen redovisar sitt svar på regeringsuppdraget i en PDF-fil med OCR-funktionalitet.

5.10 Övergripande bedömning av myndigheternas redovisningar

Myndigheternas redovisningar visar på stora skillnader när det gäller myndigheternas mognad och inställning till öppna data.

Bolagsverket och Lantmäteriet väljer en annan väg än SMHI och Transportstyrelsen

Tre av de undersökta nio myndigheterna är till största del avgiftsfinansierade: Bolagsverket, Lantmäteriet och Läkemedelsverket. Av dessa tre myndigheter redovisar Bolagsverket och Lantmäteriet få eller inga planer på att öka tillgängligheten till myndighetens datamängder.

Dessa myndigheter kan jämföras med SMHI som också i hög grad är avgiftsfinansierat, men har tagit beslut om att tillgängliggöra sina data öppet utan kostnad med syfte att bidra till innovation och utveckling.

Det finns ytterligare några positiva exempel där vissa myndigheterna planerar flera åtgärder för att öka tillgängligheten på data, t.ex. Transportstyrelsen som redovisar att de ska öka tillgängligheten på registerdata med personuppgifter, genom att avidentifiera data.

Några myndigheter redovisar planer för att utveckla sin verksamhet med öppna data

Vissa myndigheter redovisar ett strukturerat arbetssätt för att utveckla sin verksamhet med öppna data. Detta innebär bl.a. att de planerar att ta fram handlingsplaner eller strategier för att tillgängliggöra data för vidareutnyttjande, t.ex. Kronofogdemyndigheten och Läkemedelsverket. Skatteverket har tagit fram ett antal principer och en rutin som ska styra arbetet med att tillgängliggöra information för vidareutnyttjande.

Övriga iakttagelser

Fyra av nio undersökta myndigheter nämner öppna data i sin redovisning: SCB, länsstyrelserna, Transportstyrelsen och Skatteverket.

Bolagsverket tog betalt för att lämna ut sin rapport, medan övriga myndigheter lämnade ut sina rapporter utan avgift.

Redovisningarnas omfattning varierar mellan 7 rader (länsstyrelserna) och 55 sidor (Transportstyrelsen).

6 Nuläget för öppna data

6.1 Öppna data i Sverige idag

Sverige på sjunde plats i Open data index

Open data index²² är ett jämförelseindex över hur långt olika länder har kommit inom öppna data, som publiceras av Open Knowledge Foundation. Sverige rankas på sjunde plats av totalt 70 länder i listan för 2013, som toppas av Storbritannien, USA och Danmark. Även Norge och Finland kommer före Sverige i denna jämförelse.

Öppna data är outvecklat i Sverige...

De flesta respondenter är överrens om att arbetet med öppna data i Sverige inte har kommit så långt, vissa är kritiska och tycker att myndigheterna borde ha gjort mer.

"För få arbetar med öppna data idag."

"Det har gått alldeles för långsamt."

"Myndigheterna är rätt så dåliga."

Källa: Intervjuer

En orsak till den svaga utvecklingen för öppna data är att det inte finns något politiskt tryck på myndigheterna.

"Öppna data är oprioriterat, med svagt politiskt intresse. IT-frågan är inte lika intressant som energi."

Källa: Intervjuer

... men intresset har ökat

Däremot är uppfattningen att kännedomen om öppna data har ökat och därmed intresset för att börja arbeta med frågan.

"Vissa centrala aktörer har accepterat att öppna data är en fråga att förhålla sig till."

"Intresset har ökat hos myndigheterna, ett tecken är Hack4Sweden."

"Jag har en positiv avvaktande hållning, det går åt rätt håll. Fler talar om öppna data, inte bara entusiaster."

"Intresset har ökat, från tekniker till GD."

"Större medvetenhet hos myndigheterna, ibland intresse ända upp på ledningsnivå."

"Det finns några bra exempel på *early adopters*, dvs. aktörer som tidigt har börjat arbeta med öppna data, vilket är viktigt att kunna peka på."

Källa: Intervjuer

²² Open data index, <https://index.okfn.org/>

Många myndigheter gör sina första försök med öppna data

Flera av respondenterna pekar på exempel att olika myndigheter har börjat sina första steg för att utveckla sin verksamhet med öppna data. Däremot kommer initiativen från olika håll ute i verksamheten, istället för att styrningen kommer från ledningen.

"Eldsjälar driver utvecklingen."

Källa: Intervjuer

6.2 Styrkor att bygga vidare på

Stort utbud av data i olika myndighetsregister

Sverige har en bra grund för att tillgängliggöra öppna data i och med den stora mängden av myndighetsregister och den relativt höga kvaliteten på data i dessa.

"Det finns en bra bas av register och kunnande."

"Vi har mycket material digitalt."

"Många centrala register."

Källa: Intervjuer

Hög it-kompetens

Ytterligare en styrka som respondenterna pekar på är den breda och djupa it-kompetensen i Sverige, både inom näringsliv och inom offentlig sektor.

"Vi har en lång it-tradition."

Källa: Intervjuer

En tradition av öppenhet

En faktor som lyfts fram som både en styrka och ibland en hämsko är Sveriges långa tradition av öppenhet, i och med offentlighetsprincipen.

"Lång tradition av öppenhet i Sverige, i och med offentlighetsprincipen."

Källa: Intervjuer

Vissa respondenter anser att traditionen har gett upphov till en känsla av självgodhet, dvs. att vi i Sverige inte behöver arbeta med öppna data eftersom vi redan är så öppna i den offentliga förvaltningen.

"Vår öppenhetstradition bygger på andra principer, än öppna data."

Källa: Intervjuer

Driv från aktivister och entreprenörer

Utvecklingen av öppna data i Sverige har drivits på av ett antal aktivister och entreprenörer, i brist på styrning från politiskt håll.

"Det finns ett starkt community kring öppna data – många intresserade som känner varandra och har energi och engagemang."

"Bra stämning och många som vill att det ska hända något. De är nytänkande och kreativa."

Källa: Intervjuer

Dessutom finns det flera etablerade företag som driver på myndigheterna och politikerna för att få tillgång till mer data från myndighetsregistren.

"De etablerade informationsförädlingsföretagen fungerar bra."

Källa: Intervjuer

Några stöttande myndigheter och organisationer

Flera av respondenterna lyfter fram tre organisationer som positiva krafter: VINNOVA, SKL och E-delegationen. Dessa organisationer framhålls som de främsta, och även de enda, pådrivande krafterna i brist på politisk ledning inom öppna data.

"VINNOVA, SKL och E-delegationen är positiva drivkrafter."

"Bra med e-delegationens vägledning."

Källa: Intervjuer

6.3 Några utmaningar att hantera

Det saknas en övergripande politisk inriktning och styrning

De flesta av respondenterna pekar på att utvecklingen inom öppna data hämmas av en brist på politisk styrning.

"Frågan har försvunnit från den politiska agendan. Politikerna behöver främja och prata om området. Det finns ingen tydlig linje hos regeringen."

"Det finns inga politiska övergripande mål som ger genomslag. Olika departement ger olika besked, detta behöver synkroniseras."

"Det finns ingen tydlig linje hos regeringen. Inga medel avsatta och finanserna gör inget."

Källa: Intervjuer

Bristen på politisk styrning leder till en utveckling inom området där beslutsfattandet lämnas till de enskilda myndigheterna. Detta gör att utvecklingen genomförs på olika sätt och att de lösningar som myndigheterna tar fram inte samordnas.

"Det är upp till varje organisation att driva frågan, därför blir det eldsjälar som driver öppna data, dvs. ett nedifrån och upp perspektiv på de flesta myndigheter."

"Målen för varje myndighet är ganska domänspecifika, och stämmer inte alltid överens med en öppen informationsinfrastrukturmodell för offentlig information."

"NIH-syndromet – alla vill ha sin egen lösning, eftersom alla tror att de är unika."

Källa: Intervjuer

Ytterligare en fråga som vissa respondenter tycker att regeringen borde hantera är att anpassa lagstiftningen till en digital offentlighetsprincip.

"Regeringen borde öka takten i moderniseringen av registerlagarna."

Källa: Intervjuer

Vissa respondenter tycker även att regeringskansliet borde agera som ett föredöme och tillgängliggöra öppna data. Därigenom visar regeringen att de menar allvar med att öppna data är viktigt.

"Regeringskansliet behöver öppna upp sig."

Källa: Intervjuer

Det finns ingen vilja att hantera de avgiftsfinansierade myndigheterna

Flera av de centrala myndigheterna är avgiftsfinansierade och tar därför betalt för de data som de tillgängliggör. Flera av respondenterna hävdar att regeringen inte har visat någon vilja att ompröva avgiftsfinansieringen.

"Svårt med finansieringsfrågan. Det finns inget tryck från finansdepartementet på de avgiftsfinansierade myndigheterna och inga medel är avsatta."

Källa: Intervjuer

Det behövs förmodligen bättre kostnads-/nyttokalkyler som underlag till regeringen för att ta beslut om övergång från avgifts- till anslagsfinansiering.

"En orsak är att det inte finns några bevis för egennytto, endast potential."

Källa: Intervjuer

Det saknas kunskap om och en helhetssyn för öppna data

En anledning till att utvecklingen för öppna data går långsamt i de flesta myndigheter är att myndighetsledningarna saknar kunskap om öppna data och vilka nyttor som öppna data för med sig.

"Många ser inte hur viktigt PSI, öppna data och öppna tjänster är i det långa loppet. Öppna data är en "driver" för att myndigheter ska ta mer datadrivna beslut, att tänka i termerna masterdata och att göra utbyten av data med varandra."

"Om vi kunde göra en studie kring vilka besparingar vi kunde göra inom svenska förvaltningen (som danskarna gjort) så kanske det skulle gynna rörelsen kring öppna data och öppna API:er."

Källa: Intervjuer

Flera respondenter hävdar att myndigheterna fortfarande är skeptiska till öppna data. Detta framställs som ett kulturproblem som har sitt ursprung i bristande kunskaper om öppna data.

"Det finns en skepsis hos myndigheterna som leder till misstänksamhet och oro."

Källa: Intervjuer

Myndigheternas oro handlar ofta om vad tillgängliggjord data kommer att användas till. Det finns oro kring att göra fel och på så sätt orsaka skada för t.ex enskilda individer.

"Myndigheterna vill veta vad som ska hända med deras data och vad deras data ska användas till. Vill ha kontroll på output, "det är ju våra data"."

"Det finns konflikter och svårigheter kring ansvar. Kulturen hos svenska myndigheter är präglad av en stor ansvarskänsla för medborgaren och myndigheterna känner att de inte kan ta ansvar för dem om de tillgängliggör data."

Källa: Intervjuer

Företagen upplever problem i kontakten med myndigheterna

Flera respondenter hävdar att det finns flera problem för företagare som bedriver verksamhet utifrån tillgång till öppna data. Ett problem är att myndigheterna inte följer nuvarande regler och dessutom är svårtillgängliga för frågor.

"Vi har en lagstiftning att myndigheter ska beskriva sina databaser, men det är inte så många myndigheter som publicerar förteckningar över sina databaser."

"Det är svårt för företagen att veta vem man ska tala med på myndigheterna i dessa frågor, dvs. det finns behov av att utpeka kontaktpersoner."

Källa: Intervjuer

Ytterligare hinder för företag är att myndigheterna bedriver konkurrerande affärsverksamhet och att myndigheterna i vissa fall sitter på två stolar, både leverantör av data till utvecklare och säljare av förädlade informationstjänster till marknaden.

"Det finns fortfarande statliga myndigheter som konkurrerar med näringslivet på marknaden för informationstjänster inom sina respektive områden, t.ex. SCB, Sjöfartsverket och Lantmäteriet."

"Företagen vågar inte överklaga myndigheternas beslut inom öppna data pga. risk att försämra befintliga affärsrelationer. Konkurrensverket eller PTS borde få möjligheten att medla eller avgöra dessa fall."

Källa: Intervjuer

Brist på enhetlighet vad gäller format, begrepp och villkor

Många av respondenterna redovisar att den bristfälliga styrningen av området öppna data leder till att det saknas samordning och standardisering inom flera områden, t.ex. format, begrepp och villkor.

"Det saknas någon som sätter ned foten kring gemensamma begrepp och termer."

"Det finns många olika format och olika databaser – spretigt. Även spretigt vad gäller villkor."

"Det behövs mer enhetliga begrepp när det gäller licensiering, t.ex. CC. Man behöver öka medvetenheten om detta."

"Standardisering saknas, dvs. samma typ av data finns i samma format på alla håll."

Källa: Intervjuer

Det saknas en normgivare på området som visar på standarder för vokabulär, terminologi och metadata.

Det saknas uppföljning och statistik för området

Det finns en brist på statistik och fakta om öppna data, vilket leder till bristfälliga underlag för att kunna styra och utveckla området öppna data.

"Det är svårt att få en överblick över området och återanvändningen, det behövs statistik."

"Det skulle vara intressant att se mer fakta om öppna data."

Källa: Intervjuer

Den personliga integriteten

Det finns ett behov av att hantera integritetsfrågor inom öppna data, enligt respondenter. Det är viktigt att se till så att inte fel data lämnas ut, vilket kan leda till att allmänheten tappar förtroende för myndigheterna.

"Gränsen mellan grundlagarna och skyddet för den personliga integriteten behöver förtydligas."

"Ska man kunna sätta Personuppgiftslagen (PUL) ur spel genom att köpa ett utgivningsbevis för 1200 kr?"

"Datainspektionen har en tendens att vilja stänga mycket tillgång till data till förmån för integritet (vilket är bra) – men vi måste hitta lagar för att kunna använda "aggregat" av personuppgifter."

Källa: Intervjuer

Bristfällig lagstiftning

Flera respondenter menar att dagens lagstiftning är för bristfällig för att kunna hantera de frågor som uppkommer i och med informationsamhället. De anser att frågan om elektroniskt utlämnande av allmänna handlingar måste hanteras på ett mer modernt sätt än i dagens lagstiftning.

"Dagens pappersbaserade offentlighetsprincip måste uppdateras till en digital offentlighetsprincip, men justitiedepartementet vågar inte ta i denna fråga."

Källa: Intervjuer

7 Behov av åtgärder för att utveckla öppna data i Sverige

För att utveckla öppna data i Sverige behövs ett antal åtgärder vidtas.

1 Tydligare styrning från regeringen

En åtgärd som de flesta respondenter är eniga om är att regeringen måste styra utvecklingen av öppna data på ett tydligare sätt. Detta innebär bl.a. att sätta upp tydliga mål för området och vad myndigheterna ska åstadkomma. Kraven på och uppföljningen av att myndigheterna följer de lagar och riktlinjer som finns idag måste även öka.

"Regeringen måste öka sina ambitioner och bli tydligare i sin myndighetsstyrning."

Källa: Intervjuer

Ett förslag är att välja ut några myndigheter som får gå före och tillföra medel till dem. Detta skulle innebära att goda exempel skulle skapas för de andra myndigheterna att följa.

I flera andra länder som är framstående inom öppna data, t.ex. i Storbritannien, görs bedömningen att staten spelar en viktig roll för att utveckla öppna data, åtminstone för att skapa förutsättningar för ett ekosystem där ny teknik och nya tjänster utvecklas, enligt Tillväxtanalys²³

2 Samordna utvecklingen av öppna data i sektorer

Utvecklingen av öppna data behöver enligt flera respondenter ske på ett mer samordnat sätt. För att åstadkomma en större samordning kan utvecklingen av öppna data genomföras i sektorer, på samma sätt som vissa myndigheter har blivit utsedda till utvecklingsansvariga myndigheter för att samordna e-tjänstutvecklingen inom olika sektorer. En fördel med detta är att alla myndigheter inte behöver bygga upp egen kompetens för t.ex. teknisk utveckling inom öppna data.

"Fokusera utvecklingen till ett färre antal aktörer som i sin tur driver utvecklingen för det stora flertalet aktörer."

"Ge uppdrag för att tillhandahålla data till vissa myndigheter, t.ex. ett kluster av myndigheter kring ett tematiskt område."

Källa: Intervjuer

För att koordinera utveckling i kommunsektorn behövs dels en nationell samordning där SKL har en stor roll, dels mer samarbete i regioner, t.ex. utifrån de regionala digitala agendor som växer fram i landet.

²³ Tillväxtanalys, Stora data & öppna data, working paper, 2013:16

Ett konkret förslag för att stärka samordningen inom ett område är att ge SCB i uppdrag att samordna öppna data för offentlig statistik inom alla statistikansvariga myndigheter.

Samordningen skulle bedrivas inom primärt två områden:

- Standardisering av datalagringen i strukturerade databaser
- Distribution av data genom att myndigheterna publicerar varsitt standardiserat API

För att åstadkomma detta skulle en förstudie genomföras där nuläget för de statistikansvariga myndigheterna vad gäller datalagring och API undersöks och hur mycket det skulle kosta att åtgärda bristerna för respektive myndighet. Utifrån resultaten i förstudien får respektive myndighet i uppdrag att utveckla datalagring och API.

3 Ge standardiseringsansvar till en myndighet

Standardiseringen av öppna data måste öka, för att underlätta publicering och åtkomst till öppna data, t.ex. genom att utveckla struktur och beskrivningar i databaser.

För att stärka harmoniseringen och standardiseringen av öppna data vill flera respondenter ge standardiseringsansvaret till en myndighet. Denna myndighet skulle då få ansvar för ett tydligt regelverk och få föreskrivningsrätt när det gäller filformat, protokoll och termer m.m. Några av respondenterna pekar på att Riksarkivet skulle vara en lämplig myndighet att ge standardiseringsansvaret till.

4 Förtydliga lagstiftningen

Lagstiftningen har inte hunnit med i utvecklingen av öppna data enligt respondenterna. Det finns behov av att ta fram en lagstiftning kring informationshantering anpassad till en digital tidsålder.

Dessutom måste uppföljningen stärkas av att myndigheterna redovisar vad de har för informationsresurser i nuläget.

5 Lös finansieringsfrågan genom att genomföra en reform för grunddata

Grunddata är data som används, av både myndigheter och företag, för grundläggande verksamheter och funktioner i samhället. Det finns en stor potential för både effektivisering inom offentlig sektor och tillväxt inom näringslivet om försörjningen av grunddata samordnas och tillgängliggörs som öppna data. När Danmarks reform är fullt genomförd 2020 beräknas de totala samhällsvinsterna till 800 miljoner danska kronor per år, varav den privata sektorn står för drygt 500 miljoner.

För att förbereda för en grunddatareform i Sverige borde det utredas hur stor nyttan är.

6 Öka ambitionsnivån på öppnadata.se

Den gemensamma portalen öppnadata.se är bra enligt respondenterna. Men det finns behov av att vidareutveckla portalen och därmed stödet till myndigheterna i deras arbete med öppna data. Portalen bör sänka tröskeln för både myndigheter och utvecklare. Därmed kan portalen bidra med att göra det så enkelt som möjligt för myndigheterna att publicera data. Detta kan genomföras genom ett antal åtgärder:

- Publicera vidareutvecklade vägledningar, t.ex. för teknisk implementation och snabbstart av arbetet med öppna data
- Publicera ett nyhetsflöde på öppnadata.se som belyser utvecklingen och lockar fler användare
- Bygga ut forumet för utökade möjligheter till dialog
- Publicera tips
- Ta fram en area för utvecklare där exempel på appar kan publiceras, dvs. hur data har använts
- Publicera länkar till verktyg
- Publicera vokabulärer

För att ytterligare driva på utvecklingen av öppna data bör VINNOVAs uppdrag att driva öppnadata.se utvidgas till att även stödja utvecklingen med flera åtgärder:

- Genomförande av stödjande åtgärder till myndigheterna i deras arbete med öppna data, t.ex. utbildningar, konferenser, publicering av goda exempel, löpande redovisning av hur arbetet fortskrider.
- Genomförande av pådrivande åtgärder riktade till myndigheterna, t.ex. en mognadstermometer där myndigheternas arbete med öppna data bedöms utifrån en standardiserad mognadsmodell. Detta innebär en vidareutveckling av psidatakollen.se.
- Genomförande av efterfrågedrivande åtgärder, t.ex. genomförande av en tävling som syftar till innovativt användande av publicerade öppna data.

7 Öka kompetensen inom öppna data

Det finns ett behov av att bredda kompetensen inom öppna data, så att fler myndigheter känner till området samt varför och hur de ska arbeta med det.

Det mest specialiserade kompetensbehovet kan lösas genom att samordna utvecklingen i sektorer enligt förslaget ovan. På så sätt får även mindre myndigheter någonstans att vända sig för hjälp och kompetensstöd. Myndigheterna kan även vända sig till marknaden för att köpa kompetens.

Det är dock viktigt att alla myndigheter har en grundläggande kompetens om öppna data, inom flera delar av organisationen, bl.a. inom både myndighetsledningen, myndighetens kärnverksamhetsområden och stödverksamhet. I detta arbete bör man utbilda och lyfta varje tjänstemans möjligheter och skyldigheter att tillgängliggöra och använda öppna data.

Målsättningen är att öppna data blir en naturlig del av arbetet på myndigheten och att flera inser att öppna data är ett verktyg för att utföra myndighetens uppgifter på ett bättre sätt. IT & Telekomföretagen²⁴ beskriver detta som att öppna data kommer att skapa en ny modell för offentlig sektor.

²⁴ IT&Telekomföretagen, Vision för öppna data, 2014

8 Etablera forum för erfarenhetsutbyte

Det finns enligt myndighetföreträdare behov för myndigheter att träffa varandra och utbyta erfarenheter inom öppna data. Därför bör ett forum etableras som möjliggör detta, med både digitala och fysiska möten.

"Det behövs ett forum för erfarenhetsutbyte inom offentlig sektor, dvs. en gruppering där myndigheterna kan prata med varandra."

"Mer diskussion och samarbete mellan myndigheterna – erfarenhetsutbyte."

Källa: Intervjuer

Forum kan etableras i olika former, dels nationellt där alla myndigheter får möjlighet delta, dels regionalt för att bygga på den närmare samverkan. Forum bör även etableras för att stödja samverkan inom sektorer i enlighet med förslaget ovan.

Det behövs även ett forum där företag kan ha en dialog med myndigheterna, för att diskutera erfarenheter och utmaningar.

9 Minska trösklarna för myndigheterna att börja arbetet med öppna data

En stor utmaning för utvecklingen är att se till att alla myndigheter börjar arbeta med öppna data. En viktig åtgärd för att minska trösklarna är att ta fram och publicera exempel *på best practice* som kan underlätta för andra i samma situation. Det kan handla om praktiska råd för informationsklassning, metadata, publicering etc. Det kan även handla om förslag och mallar för att skapa strategier och handlingsplaner för öppna data.

"Myndigheterna måste ta fram egna strategier eller handlingsplaner för öppna data."

Källa: Intervjuer

10 Skapa en federation av datakataloger för öppna data

En utgångspunkt för publicering av öppna data är att varje dataägare måste förvalta sin egen data och därmed även publicera en egen datakatalog. Därför behöver varje myndighet publicera data i en egen katalog.

"Data förvaltas hos de som kan datan bäst."

Källa: Intervjuer

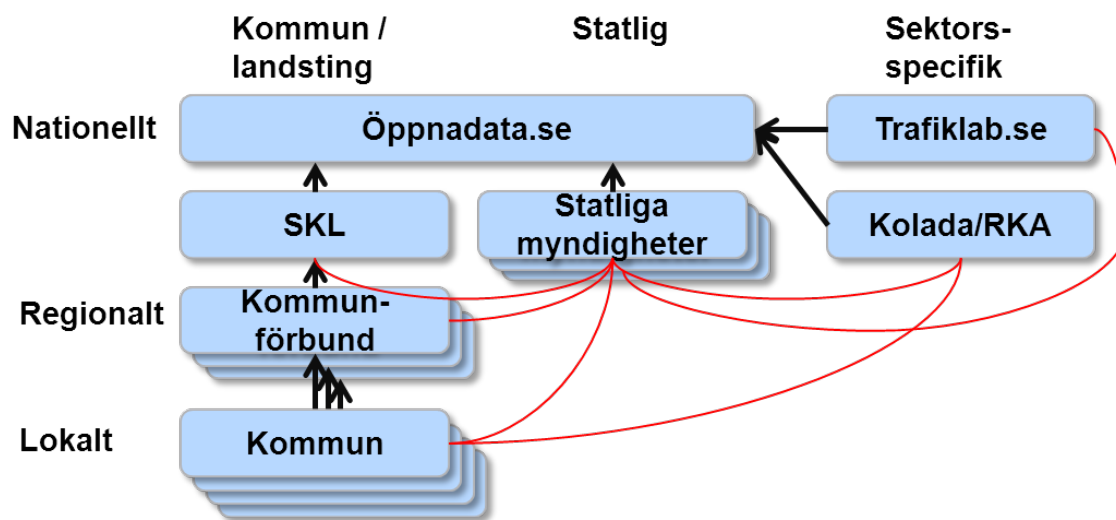
För att en utvecklare ska kunna hitta data på ett enkelt sätt behövs platser där data samlas regionalt och nationellt. Dessutom finns det behov av sektorsspecifika datakataloger, t.ex. Kolada.se för kommunal statistik och trafiklab.se för trafikdata. Genom att länka mellan alla dessa datakataloger ökar möjligheten för utvecklare att hitta intressanta datamängder, se figur 8.

"Det behövs ett aktivt arbete med utvecklare, man borde därför utveckla *communities* kring varje portal."

Källa: Intervjuer

Ytterligare en fördel med att länka mellan olika datakataloger är att standardiseringen av data kan öka då datamängder från olika dataägare publiceras på samma platser.

Figur 8 Förslag på federation av kataloger för öppna data

11 Etablera uppföljning, statistik och forskning inom öppna data

En tydligare styrning kräver bättre uppföljning och statistik. Därför anser flera respondenter att någon aktör bör få ett uppdrag att löpande följa upp området och anordna statistikinsamling.

Vidare behövs mer forskning kring öppna data, för att få en långsiktigt mer hållbar styrning av området.

Forskning med stor efterfrågan är en undersökning kring hur stor potential öppna data har för besparingar inom offentlig sektor och tillväxt inom näringslivet.

8 Referenser

- E-delegationen, Vägledning för vidareutnyttjande av offentlig information, 2014
- Finansdepartementet, Kommittédirektiv, Tilläggsdirektiv till E-delegationen, Dir. 2010:32, (Fi 2009:01)
- IT&Telekomföretagen, Vision för öppna data, 2014
- Näringsdepartementet, Uppdrag att utveckla och vidareutveckla den tekniska plattformen öppnadata.se - en portal för innovation, N2012/3599/ITP
- PSI-lagen, lagen (2010:566) om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen
- Regeringskansliet, Med medborgaren i centrum - Regeringens strategi för en digitalt samverkande statsförvaltning, 2012
- SKL, Nationellt ramverk för öppna data
- Socialdepartementet, Kommittédirektiv, Bättre förutsättningar för vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen, Dir 2013:2
- Sydsvenska handelskammaren, Från byråkrati till innovation, 2013
- The Danish Government/Local Government Denmark, Good basic data for everyone – a driver for growth and efficiency, 2012
- Tillväxtanalys, Stora data & öppna data, working paper, 2013:16
- Myndigheternas återrapporteringar utifrån regeringsuppdrag att redovisa sitt arbete utifrån lagen om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen**
- Bolagsverket, Redovisning av uppdrag - åtgärder som har vidtagits med anledning av lagen (2010:566) om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen, 664/2012, 2012-04-23
- Kronofogdemyndigheten, Rapport uppdrag PSI-direktivet, 830 35086-12/122, 2013-06-18
- Lantmäteriet, Uppdrag i regleringsbrev angående åtgärder som har vidtagits med anledning av lagen (2010:566) om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen, Dnr 505-2011/3887, 2012-10-22
- Läkemedelsverket, Redovisning av aktiviteter kopplade till genomförandet av PSI-direktivet, 2013-06-10
- Länsstyrelsen Västmanlands län, Rapportering av uppdrag 87 och 88 i regleringsbrevet 2013-82013/2126/SFÖ, Dnr: 1 01-2459-2013, 2013-10-31
-

Skatteverket, Svar på regleringsbrevsuppdrag "PSI-direktivet", Dnr: 131 403363-13/113, 2013-06-24

Statistiska centralbyrån, Redovisning av uppdrag angående SCB:s tillämpning av PSI-lagen, Dnr 2013/934, 2013-06-03

Sveriges geologiska undersökning, Årsredovisning 2012

Transportstyrelsen, Redovisning av uppdrag 6 i regleringsbrevet för budgetåret 2013 avseende Transportstyrelsen, TSG 2013-465, 2013-05-30

Bilaga 1: Intervjuade personer

RESPONDENT	ORGANISATION
BJÖRN HAGSTRÖM	E-delegationen
HENRIK GAVELLI	It&Telekomföretagen - Almega
PÄR NYGÅRDS	It&Telekomföretagen - Almega
PETER KRANTZ	Kungliga biblioteket (KB)
ANNELI HAGDAHL	Näringsdepartementet
GÖRAN GRÄSLUND	PSI-utredningen (S 2013:01)
MAGNUS KOLSJÖ	PWC
JOHAN CARLSTRÖM	Riksantikvarieämbetet
ANDERS NORRLID	Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA)
ROBIN MÅNGS	Skatteverket
GUSTAF JOHNSSÉN	Socialdepartementet
CECILIA WESTSTRÖM	Statistiska centralbyrån (SCB)
FREDRIK SAND	Stockholms Handelskammare
STEFAN SVENSSON	Stockholm stad
PETER MANKENSKIÖLD	Sveriges kommuner och landsting (SKL)
DANIEL FRISK	Verksamt.se, Bolagsverket

Bilaga 2: Intervjufrågor

1 Motiv för öppna data

- A Varför är det viktigt att samhället arbetar med öppna data?
- B Vad är nyttan?

2 Nuläge

- A Vad är din uppfattning om läget för öppna data idag?
- B Vad fungerar bra/vilka styrkor finns?
- C Vad fungerar mindre bra/vilka svagheter finns?
- D Vilka olika aktörer är viktiga inom öppna data?
- E Vilka myndigheter har kommit längst i arbetet med öppna data enligt dig?

3 Framtid

- A Kan du beskriva din vision/framtida bild av öppna data i Sverige?
- B Vilka är de största utmaningarna för utvecklingen av öppna data?
- C Vilka hinder finns för utvecklingen av öppna data generellt i Sverige?
- D Vilket stöd behövs för att området öppna data som helhet ska utvecklas?

4 Övrig information

- A Känner du till någon rapport som beskriver läget för öppna data i Sverige?
- B Har du tips på någon/några andra jag borde prata med inom ramen för detta projekt?

Bilaga 3: Myndighetsredovisningar

Nio myndigheter har fått särskilda regeringsuppdrag i sina regleringsbrev för 2012 och 2013 att redovisa sitt arbete utifrån lagen om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen.

Regleringsbrev 2012:

Lantmäteriet, Bolagsverket, Sveriges geologiska undersökning och Transportstyrelsen.

Regleringsbrev 2013:

Kronofogdemyndigheten, Läkemedelsverket, länsstyrelserna, Skatteverket och Statistiska centralbyrån.

I Bolagsverkets regleringsbrev för 2012 lyder uppdraget enligt följande:

Bolagsverket ska redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att anpassa myndighetens verksamhet till kraven i lagen (2010:566) om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen, vilken trädde i kraft den 1 juli 2010. Myndigheten ska redovisa vilken verksamhet som bedrivs som omfattas av lagen, vilka villkor som tillämpas och vilka avgifter som tas ut. Myndigheten ska särskilt redovisa om de villkor som tillämpas och de avgifter som tas ut har setts över med anledning av den nya lagen. Grunderna för avgiftssättningen ska redovisas. Bolagsverket ska beskriva möjliga åtgärder för att öka tillgängligheten till myndighetens handlingar. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Näringsdepartementet och Socialdepartementet) senast den 30 april 2012.

VINNOVAs publikationer

April 2014

För mer info eller för tidigare utgivna publikationer se VINNOVA.SE

VINNOVA Analys

VA 2014:

- 01 Resultat från 18 VINN Excellence Center redovisade 2012 - Sammanställning av enkätresultaten. För engelsk version se VA 2014:02. (Finns endast som PDF)
- 02 Results from 18 VINN Excellence Centres reported in 2012 - Compilation of the survey results. För svensk version se VA 2014:01. (Finns endast som PDF)
- 03 Global trends with local effects - The Swedish Life Science Industry 1998-2012
- 04 Årsbok 2013 - Svenskt deltagande i europeiska program för forskning och innovation. (Finns endast som PDF)
- 05 Innovations and new technology - what is the role of research? Implications for public policy. (För svensk version se VA 2013:13)

VA 2013:

- 01 Chemical Industry Companies in Sweden
- 02 Metallindustrin i Sverige 2007 - 2011
- 03 Eco-innovative Measures in large Swedish Companies - An inventory based on company reports
- 04 Gamla möjligheter - Tillväxten på den globala marknaden för hälso- och sjukvård till äldre
- 05 Rörliga och kopplade - Mobila produktionssystem integreras
- 06 Företag inom miljötekniksektorn 2007-2011
- 07 Företag inom informations- och kommunikationsteknik i Sverige 2007 - 2011
- 08 Snabbare Cash - Effektiv kontanthantering är en tillväxtmarknad
- 09 Den svenska maritima näringen - 2007 - 2011
- 10 Long Term Industrial Impacts of the Swedish Competence Centres
- 11 Summary - Long Term Industrial Impacts of the Swedish Competence Centres. (Kortversion av VA 2013:10)
- 12 Företag inom svensk gruv- och mineralindustri 2007-2011
- 13 Innovationer och ny teknik - Vilken roll spelar forskningen. (För engelsk version se VA 2014:05)
- 14 Företag i energibranschen i Sverige - 2007-2011

- 15 Sveriges deltagande i sjunde ramprogrammet för forskning och teknisk utveckling (FP7) - Lågesrapport 2007-2012. (Finns endast som PDF)
- 16 FP7 and Horizon 2020. (Finns endast som PDF)

VA 2012:

- 01 Impact of innovation policy - Lessons from VINNOVA's impact studies. (För svensk version se VA 2011:10)
- 02 Lösningar på lager - Energilagringstekniken och framtidens hållbara energiförsörjning
- 03 Friska system - eHälsa som lösning på hälso- och sjukvårdens utmaningar
- 04 Utan nät - Batterimarknadens utvecklingsmöjligheter och framtida tillväxt
- 05 Sveriges deltagande i sjunde ramprogrammet för forskning och teknisk utveckling (FP7) - Lågesrapport 2007 - 2011. (Finns endast som PDF)
- 06 Företag inom fordonsindustrin - Nationella, regionala och sektoriella klusterprofiler som underlag för analys- och strategiarbete
- 07 Svensk Life Science industri efter AstraZenecas nedskärningar. (Finns endast som PDF)
- 08 EUREKA Impact Evaluation - Effects of Swedish participation in EUREKA projects
- 09 Uppföljning avseende svenskt deltagande i Eurostars. För engelsk version se VA 2012:10. (Finns endast som PDF)
- 10 Follow-Up of Swedish Participation in Eurostars. För svensk version se VA 2012:09. (Finns endast som PDF)

VINNOVA Information

VI 2014:

- 01 Tjänsteinnovationer 2007. (Finns endast som PDF)
 - 02 Innovationer som gör skillnad - en tidning om innovationer inom offentliga verksamheter
 - 03 Årsredovisning 2013
- ### VI 2013:
- 01 Branschforskningsprogrammet för skogs- & träindustrin - Projektkatalog 2013
 - 02 Destination Innovation- Inspiration, fakta och tips från Ungas Innovationskraft
 - 03 Inspirationskatalog - Trygghetsbostäder för äldre
 - 04 Challenge-Driven Innovation - Societal challenges as a driving force for increased growth. (För svensk version se VI 2012:16)
 - 05 UTGÅR, ersätts av VI 2013:14
 - 06 Årsredovisning 2012
 - 07 Trygghetsbostäder för äldre - en kartläggning. (Finns endast som PDF)
 - 08 Äldre entreprenörer med sociala innovationer för äldre - en pilotstudie kring en inkubatorverksamhet för äldre. (Finns endast som PDF)
 - 09 Fixartjänster i Sveriges kommuner - Kartläggning och samhällsekonomisk analys. (För kortversion se VINNOVA Information VI 2013:10)
 - 10 Sammanfattning Fixartjänster i Sveriges kommuner - Kartläggning. (Kortversion av VINNOVA Information VI 2013:09)
 - 11 New Paths to Innovation - VINNOVA Sweden's innovation agency
 - 12 UTGÅR, ersätts av VI 2013:19
 - 13 När företag och universitet forskar tillsammans - Långsiktiga industriella effekter av svenska kompetenscentrum
 - 14 Innovationer på beställning - en möjlighet till förnyelse och utveckling. UTGÅR
 - 15 Handledning - för insatser riktade mot tjänsteverksamheter och tjänsteinnovation
 - 16 UTGÅR, ersätts av VI 2013:22
 - 17 Innovationer på beställning - tidning pm att efterfråga innovationer i offentlig sektor
 - 18 Din kontakt i EU:s forsknings- och innovationsprogram

- 19 Arbetar du inom offentlig sektor och brinner för innovationsfrågor? - VINNOVA är Sveriges innovationsmyndighet och arbetar för att offentlig sektor ska vara drivkraft för utveckling och användning av innovationer
- 20 Programöversikt 2014 - Stöd till forskning och innovation
- 21 OECDs utvärdering av Sveriges innovationspolitik - En sammanställning av OECDs analys och rekommendationer.
- 22 Att efterfråga innovation - Tankesätt och processer

VI 2012:

- 02 Så blir Sverige attraktivare genom forskning och innovation - VINNOVAs förslag för ökad konkurrenskraft och hållbar tillväxt till regeringens forsknings- och innovationsproposition
- 03 Idékatalog - Sociala innovationer för äldre
- 04 UTGÅR, ersätts VI 2013:05
- 05 Årsredovisning 2011
- 06 UTGÅR, ersätts av VI 2012:15
- 07 UTGÅR, ersätts av VI 2013:18
- 08 Uppdrag att stärka det svensk-kinesiska forsknings- och innovationssamarbetet. (Finns endast som PDF)
- 09 Projektkatalog eTjänster. Slutkonferens - summering och reflektioner
- 10 Hållbara produktionsstrategier samt Tillverkning i ständig förändring - Projektkatalog 2012
- 11 VINNVÅXT
- 12 Effekter av innovationspolitik - Tillbakablickar och framtidsperspektiv
- 13 Banbrytande IKT - Projektkatalog
- 14 Smartare, snabbare, konvergerande lösningar - Projektkatalog inom området IT och Data/Telekommunikation i programmet Framtidens kommunikation
- 15 Fordonsstrategisk forskning och innovation för framtidens fordon och transporter
- 16 Utmaningsdriven innovation - Samhällsutmaningar som drivkraft för stärkt tillväxt. (För engelsk version se VI 2013:04)
- 17Handledning för insatser riktade mot tjänsteverksamheter och tjänsteinnovation. (Finns endast som PDF)

VINNOVA Rapport

VR 2014:

- 01 Vägar till välfärdsinnovation - Hur ersättningsmodeller och impact bonds kan stimulera nytänkande och innovation i offentlig verksamhet
- 02 Jämställdhet på köpet? - Marknadsfeminism, innovation och normkritik
- 03 Googlemodellen - Företagsledning för kontinuerlig innovation i en föränderlig värld
- 04 Öppna data 2014 - Nulägesanalys. (Finns endast som PDF)

VR 2013:

- 01 Från eldsjälsvärda innovationer till innovativa organisationer - Hur utvecklar vi innovationskraften i offentlig verksamhet?
- 02 Second International Evaluation of the Berzeli Centra Programme
- 03 Uppfinningars betydelse för Sverige - Hur kan den svenska innovationskraften utvecklas och tas tillvara bättre?
- 04 Innovationsslussar inom hälso- och sjukvården - Halvtidsutvärdering
- 05 Utvärdering av branschforskningsprogrammen för läkemedel, bioteknik och medicinteknik
- 06 Vad ska man ha ett land till? - Matchning av bosättning, arbete och produktion för tillväxt
- 07 Diffusion of Organisational Innovations - Learning from selected programmes
- 08 Second Evaluation of VINN Excellence Centres - BiMaC Innovation, BIOMATCELL, CESC, Chase, ECO2, Faste, FunMat, GigaHertz, HELIX, Hero-m, iPACK, Mobile Life, ProNova, SAMOT, SuMo & Wingquist. (Finns endast som PDF)
- 09 Förkommersiell upphandling - En handbok för att genomföra FoU-upphandlingar
- 10 Innovativa kommuner - Sammanfattning av lärdomar från åtta kommuner och relevant forskning
- 11 Design av offentliga tjänster - En förstudie av designbaserade ansatser. (Finns endast som PDF)
- 12 Erfarenheter av EU:s samarbetsprogram - JTI-IKT (ARTEMIS och ENIAC). (Finns endast som PDF)

VR 2012:

- 01 Utvärdering av Strategiskt gruvforskningsprogram - Evaluation of the Swedish National Research Programme for the Mining Industry
- 02 Innovationsledning och kreativitet i svenska företag

- 03 Utvärdering av Strategiskt stålforskningsprogram för Sverige - Evaluation of the Swedish National Research Programme for the Steel Industry
- 04 Utvärdering av Branschforskningsprogram för IT & Telekom - Evaluation of the Swedish National Research Programme for IT and Telecom
- 05 Metautvärdering av svenska branschforskningsprogram - Meta-evaluation of Swedish Sectoral Research Programmes
- 06 Utvärdering av kollektivtrafikens kunskapslyft. (Finns endast som PDF)
- 07 Mobilisering för innovation - Studie baserad på diskussioner med 10 koncernledare i ledande svenska företag. (Finns endast som PDF)
- 08 Promoting Innovation - Policies, Practices and Procedures
- 09 Bygginnovationers förutsättningar och effekter
- 10 Den innovativa vården
- 11 Framtidens personresor - Slutrapport. Dokumentation från slutkonferens hösten 2011 för programmet Framtidens personresor
- 12 Den kompetenta arbetsplatsen
- 13 Effektutvärdering av Produktionslyftet - Fas 1: 2007-2010. (Finns endast som PDF)

VINNOVA stärker Sveriges innovationskraft

POST: VINNOVA SE-101 58 Stockholm BESÖK: Mäster Samuelsgatan 56
+46 (0)8 473 3000 VINNOVA@VINNOVA.SE VINNOVA.SE